

TAIF NOORI & HAMZA KANAAN

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK), asioimistulkkaus

Opinnäytetyö, 2019

EPILEPSIAN SANASTOTYÖ

SUOMI-ARABIA SANASTOTYÖ EPILEPSIASTA

TIIVISTELMÄ

Noori, Taif & Kanaan, Hamza
Epilepsian sanastotyö suomi–arabia
58 s., 3 liitettä
Helsinki, syksy 2019
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulu
Tulkki (AMK), asioimistulkkauksen koulutus

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä epilepsian sanasto, jota asioimistulkit voisivat käyttää. Sanaston kielet ovat suomi–arabia, mutta opinnäytetyön tietoperustaan kerätyt kattavat tiedot epilepsiasta ovat hyödyllisiä myös tulkeille, joiden toinen työkieli on jokin muu kuin arabian kieli. Valmis sanastopohja on hyvä peruste tuottamaan muiden kielten epilepsiasanastotöitä. Opinnäytetyö palvelee sekä tulkkausalan opiskelijoita että ammatissa toimivia tulkkeja.

Olemme keränneet 85 suomenkielistä termiä arabiankielisine vastineineen. Useimmille sanaston suomenkielisille termeille olemme keränneet myös määritelmiä. Tämä asia vahvistaa työn luotettavuutta ja auttaa lukijaa ymmärtämään termien tarkoituksia.

Työn toteuttamista varten olemme tutustuneet epilepsiaan ja pohtineet yhdessä sen keskeisiä ja tärkeitä asioita, jotka on hyvä ymmärtää ja tietää. Sanastoon on koottu termejä, joiden vastineiden löytämistä varten käytimme luotettavia arabiankielen lähteitä esim. sähköinen sanakirja. Reitti suomen kielestä arabiankielen termiä piti selvittää myös englanniksi keinokielenä.

Opinnäytetyö voi toimia materiaalina opiskeleville ja työskenteleville tulkeille ja aiheesta kiinnostuneille. Sanasto voi olla hyödyllinen myös kaksikielisille (suomi ja arabia) terveydenhuollon ja lääketieteellisen alan Suomessa opiskeleville ja työskenteleville ja arabiankielisille epilepsiapotilaille sekä heidän omaisilleen.

Asiasanat: Epilepsia, asioimistulkkaus, sanastotyö, suomen kieli, arabian kieli

ABSTRACT

Noori, Taif & Kanaan, Hamza.
General glossary about epilepsy.
Glossary (Finnish-Arabic)
58 p, 3 appendices
October 2019
Diaconia University of Applied Science
Bachelor's Degree Program in Humanities
Interpreter, Community Interpreting

The aim for this thesis was to prepare a Finnish-Arabic glossary about epilepsy. The glossary consists of terms mostly related to epilepsy. The main goal is to help interpreters learn more about the subject and to give them a generalized but versatile look at it. This glossary can be used by interpreters to facilitate their work as glossaries are an essential tool for new interpreters and experienced ones alike.

This glossary consists of terms and vocabularies that have been collected using various sources. The Finnish terms were collected from books and the Finnish Epilepsy Foundation webpage. On the other hand, the Arabic terms were gathered from different English–Arabic epilepsy websites and dictionaries. The glossary consists of 85 terms in Finnish and their Arabic counterparts. Most Finnish terms are given definitions.

The first part of this thesis consists of a report about epilepsy. This part contains information about epilepsy seizures, syndromes, causes, diagnosis and treatment. There are also a few examples about the effects of epilepsy in a person's daily life. The second part of this thesis consists of terminology theory and its process supported by examples. It covers the basics of terminology work, its challenges and overcoming them.

The goal is to make this vocabulary accessible to interpreters to make this subject easier for them. All in all, we hope our work can benefit Arabic-Finnish interpreters and anybody who wants to get a glimpse at what epilepsy is.

Keywords: Epilepsy, terminology work, glossary, community interpreting, Finnish language, Arabic language

طيف نوري و حمزة كنعان
حقل مفردات عن مرض الصرع فنلندي-عربي
ثمانون وخمسون صفحة، 3 مرافق
هلسنكي، خريف 2019
معهد دياكونيا العالي للدراسات التطبيقية
دياك فرع الجنوب. اختصاص ترجمة

هدف بحث تخرجنا هو إنتاج حقل مفردات باللغتين الفنلندية والعربية عن مرض الصرع لخدمة كل المترجمين في إيجاد حقل مفردات جاهز للاستخدام في الترجمات في مجال الصرع. كما يفيد العمل الطلاب والمهتمين الذين يريدون ان يتعرفوا على مرض الصرع والحصول على معلومات شاملة مبدأيا ومختصرة بنفس الوقت.

بالإضافة الى المفردات المترجمة قمنا بجمع تعاريف باللغة الفنلندية للمفردات، مما يعطي لهذا العمل الوصفي التوضيحي اهمية لكونه يسهل فهم المفردات بواسطة هذه التعاريف المأخوذة من مصادر موثوقة.

عملية اتمام رسالة التخرج تمت بالتعاون والعمل المشترك بيننا وقد حققنا هدفنا في الوصول إلى المعلومات المطلوبة باللغتين عن طريق استعمال مصادر موثوقة تجعل من العمل اساس جيد للاستخدام في الترجمة او لتطوير عمل آخر مشابه نفس الموضوع.

الكلمات الدالة: الصرع، حقل مفردات، الترجمة، اللغة العربية، اللغة الفنلندية

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 EPILEPSIA.....	8
2.1 Epilepsiakohtaukset ja niiden oireet	8
2.2 Epilepsiaoireyhtymät	11
2.3 Epilepsian syyt	12
2.4 Epilepsian diagnosointi	13
2.5 Epilepsian hoito.....	15
2.5.1 Epilepsian hoito lääkkeellä	16
2.5.2 Epilepsian hoito leikkauksella	16
2.6 Epilepsian ensiapu	17
2.7 Epilepsiaa sairastavan arki	18
2.7.1 Työelämä	18
2.7.2 Ajoterveys ja asevelvollisuus	19
2.7.3 Nainen ja epilepsia.....	20
2.8 Epilepsiaa sairastavan kuolleisuus	20
3 SANASTOTYÖN KESKEISET KÄSITTEET.....	22
3.1 Tarkoite	22
3.2 Käsite ja käsitepiirteet	22
3.3 Termi.....	23
3.4 Määritelmä	23
3.5 Käsitejärjestelmä.....	24
3.5.1 Hierarkkinen suhde	25
3.5.2 Koostumussuhde	26
3.5.3 Funktiosuhde	26
3.6 Kääntäminen osana sanastotyötä	27
4 OPINNÄYTETYÖN SANASTOPROSESSIN KUVAUS.....	29
4.1 Aiheen valinta	29
4.2 Sanaston keruu ja analysointi	29
4.3 Sanaston lähteet ja vastinetyö	30

4.4 Sanaston laatimisen haasteet ja ratkaisut.....	31
4.5 Sanaston luotettavuus.....	35
5 POHDINTA	37
LÄHTEET.....	38
LIITE 1: EPILEPSIAN TERMILISTA	42
LIITE 2: TERMIEN JA VASTINEIDEN LÄHTEET	55
LIITE 3: MÄÄRITELMIEN LÄHTEET	56

1 JOHDANTO

Asioimistulkkaus on laaja työala ja asioimistulkkauksilanteissa käsitellään laajasti eri aiheita. Monenlaiset ja vaihtelevat aihepiirit ovat tulkin ammatissa iso haaste, jonka helpotus ja ratkaisu on osata mahdollisimman laajasti tulkkauksen aiheita ja koota niistä termilistoja omaan käyttöön. Tulkin hyvästä kielitaidosta huolimatta on valmistauduttava aina ennen tulkkausta, ja erityisesti kun kyseessä on erikoissairaanhoidon toimeksiantoja. Yhden termin tulkkaaminen väärin voi olla elämän tai kuoleman kysymys. Termilistojen avulla tulkki varmistaa, että tieto välittyy molemmien puolin oikein ja tulkkaus sujuu soljuvasti.

Opinnäytetyömme tavoitteena on koota luotettava epilepsiaan liittyvä sanasto kieliparissa suomi ja arabia. Sanaston laajuus on 85 suomenkielistä termiä arabiankielisine vastineineen. Suurimmalle osalle suomenkielisistä termeistä on tehty määritelmät. Termit kerättiin epilepsian eri osa-alueista, kuten kohtauksista, oireyhtymistä, syistä, diagnoosista ja hoidosta. Termit poimittiin tiedekirjoista, sanakirjoista ja erilaisista nettisivustoilta. Tärkeimpinä lähteinä olivat Suomen epilepsialiiton sekä MayoClinic -nettisivustot. Epilepsiaan liittyvää tietoa olemme koonneet opinnäytetyön tietoperustaan. Tulkeille on tärkeää termien lisäksi myös riittävässä määrin ymmärtää tulkattavan asian aihepiiri.

Epilepsia on haastava ja laaja aihe, koska se ole vain yksi sairaus, vaan se on yleisnimitys erilaisille epilepsiaoireyhtymille. Suomessa epilepsiaa sairastavia on 60 000. Noin 5000 heistä ovat alle 15-vuotiaita. Suomessa todetaan vuosittain 3500 uutta epilepsiatapausta, joista lapsia on 700. Neurologisena sairautena epilepsiaan kuuluu myös ihmisen psykologinen kehitys ja neuropsykiatria. Aluksi halusimme kertoa ja tehdä sanastoa sekä epilepsiasta että neuropsykiatriasta. Aloitetuamme sanaston laatimista huomasimme kuitenkin, että epilepsia on jo itsessään laaja aihe, joten rajasimme tietoperustamme ja termilistamme vain epilepsiaan.

Me opinnäytetyön tekijät toimimme itse asioimistulkkeina ja omasta kokemuksestamme olemme todenneet, että suomi–arabia sanastotöitä on muutenkin niukasti

tai niitä ei ole lainkaan saatavilla, etenkin terveysalan sanastoja. Sanaston tarkoitus on olla hyödyksi kokeneille, vasta-aloittaneille ja asioimistulkkauksista opiskeleville sekä viranomaisille ja asiakkaille. Epilepsian kanssa tekemisissä olevat maahanmuuttajataustaiset asiakkaat voivat myös hyödyntää tätä sanastoa, jos jostain syystä tulkkia ei ole käytettävissä tai vastaanoton jälkeen haluaa tutustua epilepsian terminologiaan tarkemmin.

Tietoperusta koostuu epilepsiaa käsiteltävästä osuudesta, jossa kerrotaan epilepsian sairaudesta, syistä, diagnoosista, oireista, hoidosta sekä epilepsiaa sairastavan arjesta. Käsittelemme eri tyyppisiä epilepsiakohtauksia ja kerromme niiden oireista. Perehdymme myös epilepsian etiologiaan eli syihin ja sen diagnosimenetelmiin. Lopuksi annamme esimerkkejä erilaisista epilepsian hoitomuodoista ja epilepsiaa sairastavan arjesta. Epilepsiaan liittyvät tulkkaustoimeksiennot voivat olla tulkeille haastavia sairauden ja hoitomenetelmien moninaisuuden takia, ja siksi haluamme tietoperustassa käsitellä aihetta useasta näkökulmasta.

Tietoperustassa käsittelemme myös kääntämisen teoriaa ja terminologisen työn keskeisiä käsitteitä. Käsittelemme sanastotyön keskeisiä käsitteitä ja niiden välisiä suhteita ja annamme niistä esimerkkejä. Sanastomme on laadittu sanastotyön menetelmien mukaisesti. Tietoperustan jälkeen kerrotaan sanastotyön toteutuksesta ja sen prosessista. Käsittelemme muun muassa käyttämämme lähteitä, omia työskentelymenetelmiämme, eteen tulleita ongelmia ja ratkaisuja perusteluineen. Opinnäytetyön liitteenä on kokoamamme sanasto, jossa termit ovat aakkosjärjestyksessä. Termien, vastineiden ja määritelmien lähteet löytyvät sanastolistan jälkeen liitteinä.

2 EPILEPSIA

Epilepsia on neurologinen sairaus, joka johtuu aivosähkötoiminnan häiriöstä. Epilepsiaa sairastavalla potilaalla on taipumus saada epileptisiä kohtauksia. Kohtaus syntyy, kun aivoissa tapahtuu äkillinen hermosolujen purkaus. Kohtausten lisäksi potilas voi kärsiä neurologisista, psyykkisistä, motorisista ja kognitiivisista ongelmista. Epilepsian taustalla voi olla eri syitä, esimerkiksi geneettisiä tai rakenteellisia. Syiden selvittämiseksi on olemassa erilaisia diagnoosimenetelmiä. Tarkka diagnoosi mahdollistaa oikeanlaisen hoitomuodon kohdistamista potilaalle. (Käypähoito, epilepsiat.)

2.1 Epilepsiakohtaukset ja niiden oireet

Epilepsiakohtaukset määritellään niiden alkamiskohdan perusteella. Epilepsiakohtaukset voivat olla paikallisalkuisia tai yleistyneitä. Paikallisalkuinen kohtaus alkaa vain aivojen toisessa aivopuoliskossa, kun taas yleistynyt kohtaus vaikuttaa yhtä aikaa molempien aivopuoliskojen alueella. Yleistyneitä kohtauksia ovat esimerkiksi klooninen, tooninen, tai toonis-klooninen kohtaus, joka on epilepsian tunnetuin kohtaus. Paikallisalkuisiin ja yleistyneisiin epilepsiakohtauksiin liittyvät monenlaisia motorisia ja ei motorisia oireita riippuen kohtaustyyppistä ja alkamiskohdasta. (Terveystalo, miten epilepsia todetaan.) Oireisiin voi liittyä rytmistä nykimistä, yksittäisiä lihasnykäyksiä, lihasjäykistystä, lihasveltoutta, lihasjänteyden menetystä, sydäntykytystä, hikoilua, aistiharhoja ja paljon muutakin. (Terveystalo, epilepsia lapsella.) Seuraavaksi käsittelemme tarkemmin paikallisalkuisia ja yleistyneitä kohtauksia sekä niiden oireita.

Yksinkertainen paikallisalkuinen kohtaus (ei tajunnan häiriötä) on yksi kahdesta paikallisalkuisista kohtausmuodoista. Paikallisalkuiset kohtaukset saavat alkunsa vain toisessa aivopuoliskossa eivätkä yleensä leviä toiseen aivopuoliskoon. Niiden oireet vaihtelevat aivoalueen mukaan. Yksinkertaiseen paikallisalkuiseen kohtaukseen liittyy monenlaisia yksinkertaisia motorisia, autonomisia, psyykkisiä ja aistioireita. Ääntely, puheen pysähtyminen ja raajakouristelu ovat esimerkkejä

motorisista oireista. Aistioireita ovat muun muassa kuulo-, näkö-, maku-, haju- ja tasapainohäiriöt. Kyseinen kohtausta aiheuttaa myös autonomisia eli tahdosta riippumattomia hermoston oireita, esimerkiksi sydämentykytystä, hikoilua, kalpenemista sekä psyykkisiä oireita, kuten muistihäiriötä, déjà-vu:tä ja pelkoa. (Kälväinen 2010, 14.)

Toinen paikallisalkuinen kohtaustuoto on *monimuotoinen paikallisalkuinen kohtausta* (*tajunnanhämmärtymiskohtausta*). Tämän kohtaustuksen aikana voi esiintyä samankaltaisia niin sanottuja yksinkertaisia oireita kuten yksinkertaisessa paikallisalkuisessa kohtaustuksessa. Tajunta hämmärtyy joko yksinkertaisten oireiden jälkeen tai kohtausta alkaa heti tajunnan hämmärtymisellä. Tähän kohtaustukseen liittyy hermostollisia automatismeja eli tahdosta riippumattomia liikkeitä tai toimintoja, kuten suun maiskuttelua, nieleskelyä, touhuamista ja vaatteiden hypistelyä ja riisutumista. (Kälväinen 2010, 14.)

Yleistyneisiin kohtaustuksiin kuuluu kuusi erilaista kohtausta: Toonien, klooninen, myoklooninen, toonis–klooninen, lyyhistymis- ja poissaolokohtausta. *Poissaolokohtaukset* ovat lyhytkestoisia kohtaustuksia (4–20 sekuntia), jotka alkavat ja loppuvat äkillisesti. Poissaolokohtaustuksia voi esiintyä jopa satoja kertoja vuorokaudessa. Oireisiin kuuluu tajunnan alenema ja poissaolo, jolloin henkilön toiminta pysähtyy ja hän ei reagoi ärsykkeisiin. Henkilö ei yleensä muista mitään kohtaustuksen tapahtumista. Fyysisiä oireita ovat muun muassa silmien räpyttelyä ja pieniä nykinöitä silmäluomissa ja suupielessä. (Metsähonkala, 2.)

Toonisessa eli jäykistyskohtaustuksessa lihasjänteisyys ja lihaksen jäykistys lisääntyvät. Kohtaustukseen liittyy lisääntynyt kaatumisriski, jos henkilö saa sen, kun hän on hereillä. Kyseinen kohtausta tapahtuu yleensä unen aikana ja kestää alle 20 sekuntia. (American Epilepsy Foundation, Tonic Seizure [suom. Yhdysvaltain epilepsiasäätiö, tooninen kohtausta].) Toisin kuin toonisessa kohtaustuksessa, *atoonisen* eli lyyhistymiskohtaustuksen tyypillisin oire on lihasjänteiden menettäminen. Tähänkin kohtaustukseen liittyy kaatumisriski, jossa henkilö voi lyyhistyä äkillisesti ja kaatua pää edellä maahan. (John Hopkins Medicine School, Seizures and Epilepsy in Children [suom. John Hopkinsin lääketieteellinen oppilaitos, kohtaukset

ja epilepsia lapsilla.]) Tällöin lyyhistymiskohtauksista kärsivälle henkilölle suositellaan kypärän tai muun pääsuojan käyttöä, jottei satuta päätään. Lyyhistymiskohtaus kestää alle 15 sekuntia. (American Epilepsy Foundation, Atonic Seizure [suom. Yhdysvaltain epilepsiasäätiö, lyyhistymiskohtaus].)

Kloonisen eli kouristuskohtauksen oireisiin kuuluvat rytmiset ja toistuvat lihasten nykivät kouristukset kasvoissa ja raajoissa. Sana klooninen juontuu sanasta 'kloonus', joka tarkoittaa 'kouristusta' eli lihasten tahdotonta jäykistymistä ja rentoutumista. Klooninen kohtaus on harvinainen ja esiintyy enemmän vauvaiässä ja muodostaa toisen osan tajuttomuuskouristuskohtauksesta. (Dravet Syndrome News, Clonic Seizure [suom. Dravet'n oireyhtymän uutiset, klooninen kohtaus].) Kloonista kohtausta ei tulisi sekoittaa *myokloniseen* eli lihasnykäyskohtaukseen, joka on rajumpi ja voimakkaampi. 'Myo' tarkoittaa lihasta. Myoklonisessa kohtauksessa oireet esiintyvät äkillisinä ja voimakkaina lihasnykäyksinä ja kestää 1-2 sekuntia. Tämä kohtaus voi esiintyä terveilläkin ihmisillä, esimerkiksi hikkana. (American Epilepsy Foundation, Myoclonic Seizure [suom. Yhdysvaltain epilepsiasäätiö, myokloninen kohtaus].)

Tyypillisin ja yleisin epilepsiakohtaus on *toonis–klooninen* kohtaus eli tajuttomuuskouristuskohtaus. Nimensä mukaisesti kyseinen kohtaus koostuu kahdesta vaiheesta – toonisesta ja kloonisesta. Toonisen eli jäykistysvaiheen aikana koko kehon lihakset jäykistyvät ja lihasjänteisyys lisääntyy. Kurkunpäälihasten kouristukset pakottavat ilmaa äänihuulten läpi, siksi ihminen päästää kirkaisun tai voihkaisun. Kirkaisun jälkeen seuraa tajunnanmenetys ja kaatuminen maahan. Ihminen voi purra kieltään tai sisäposkiaa ja siitä voi seurata veristä kuolaa. Tooninen vaihe kestää noin 10-20 sekuntia. Toonisen vaiheen jälkeen alkaa klooninen vaihe. Kloonisen eli kouristusvaiheen aikana alkavat nykivät kouristukset, joissa lihakset supistuvat ja rentoutuvat rytmikkäästi ja äkillisesti. Kun kouristukset hidastuvat tai pysähtyvät, seuraa hengenahdistus tai -pysähdys ja ihonväri muuttuu siniseksi. Tässä vaiheessa suolisto- ja virtsarakon lihakset rentoutuvat, jolloin virtsa ja uloste voivat karata. Klooninen vaihe kestää 1-2 minuuttia. Kun klooninen vaihe on ohi, tajunta palautuu, mutta ihminen saattaa vielä olla uninen, hämmästynyt, ärsyyntynyt tai ahdistunut. (Kälviäinen, Järviseu-Hulkkonen, Keränen & Rantala 2016, 13.)

Jos epilepsiakohtaus kestää yli viisi tai kymmenen minuuttia tai kohtaukset toistuvat tiheästi eikä potilas ei toivu niiden aikana, silloin kyseessä on *status epilepticus*. Status epilepticus tarkoittaa pitkittynyttä epileptistä kohtausta, joka on hengenvaarallinen ja saattaa vaatia lääkinnällistä ensiapua ja hoitoa. Pitkittynyt kohtaus voi pahimmillaan johtaa aivovaurioon tai kuolemaan. (Käypähoito, status epilepticus.)

2.2 Epilepsiaoireyhtymät

Epilepsia on yläkäsite erilaisille epilepsiaoireyhtymille. Epilepsiaoireyhtymillä on yhteistä se, että niitä sairastavat saavat epileptisiä kohtauksia. Epilepsiaoireyhtymät esiintyvät samankaltaisina eri potilailla epilepsian syistä riippumatta. Niiden diagnoosi perustuu kohtauskuvaukseen sekä niiden alkamisikään, kohtaustyyppiin, EEG-löydökseen ynnä muuhun. Epilepsiaoireyhtymät on erilaisia ja niitä jaetaan karkeasti alkamisiän mukaan imeväisten, lasten, aikuisten sekä harvinaisiin epilepsioihin. (Terveystalo, miten epilepsia todetaan.) Seuraavaksi annamme kustakin epilepsiaoireyhtymäkategoriasta yhden esimerkin.

Dravet'n oireyhtymä (lyhenne DS) on imeväisiässä alkava vaikea myokloninen epilepsia. Se on tunnetuin geneettinen epilepsia ja alkaa ensimmäisten 12 kuukauden aikana lapsen syntymästä. Suomessa 3-4 lasta sairastuu tähän oireyhtymään vuosittain. (HUS, lasten epilepsia toimintakertomus 2016, 14.) Lämmön nousun ja infektioiden yhteydessä vauva saa toonis-kloonisen kohtauksen. Myöhemmin lapsella alkaa esiintyä muitakin kohtaustyypppejä, kuten poissaolo- ja myoklooniset kohtaukset. Kohtausten lisäksi lapsella alkaa kehityksen viive toisesta ikävuodesta alkaen. DS sairastavat lapset ovat kouluikäisinä kehitysvammaisia. DS tavallisin syy on hermosolun kalvon natrium-kanavan toimintaa häiritsevä virhe SCN1A-geenissä. DS ei parane, mutta sitä voidaan lievittää lääkkeillä. EEG-käyrässä yleistyneitä piikki-hidasaaltopurkauksia, joita välkky voi provosoida. (Kälviäinen ym. 2016, 178–180.)

Rolandin oireyhtymä on lapsuusiän hyvänlaatuinen epilepsia. Se on lapsuusiän yleisempiä paikallisalkuisista epilepsioista. Kohtausten esiintymisikä on 2-16 ikävuoden välillä. Osa potilaista ei tarvitse lääkettä lainkaan ja kohtauksia esiintyy 16. ikävuoden jälkeen harvoin. (Eriksson, 2–3.)

Ohimolohkoepilepsia on aikuisten yleisin paikallisalkuinen epilepsiaoireyhtymä. Ohimolohkoepilepsiasta sairastava saa monimuotoisia paikallisalkuisia kohtauksia eli tajunnanhämmätyiskohtauksia. Ohimolohko vastaa tunteiden säätelystä ja lyhytkestoisesta muistista. Tajunnanhämmätyiskohtaus aiheuttaa omituisia tuntemuksia, kuten euforiaa, déjà-vu:tä tai pelkoa. Ohimolohkoepilepsian syy jää usein tuntemattomaksi, mutta syynä voi olla ohimolohkon rakenteellinen vika, aivovamma, aivoinfarkti, aivokasvaimet ja eräät infektiot, kuten aivotulehdus ja aivokalvontulehdus. (MayoClinic, Temporal Lobe Seizure [suom. Ohimolohkoepilepsia].)

Lennox-Gastaut'n oireyhtymä on yksi harvinaisepilepsioita Suomessa. Se alkaa tyypillisesti 3-5 vuotiailla lapsilla ja sitä sairastaa noin 250 lasta Suomessa. Tätä oireyhtymää sairastavalla lapsella on useita kohtautyyppejä (etenkin toonisia ja lyhytkestoiskohtauksia), tyypillinen aivosähkökäyrälöydös (EEG) ja kehityksen hidastuma. Yksi kolmesta tapauksesta oireyhtymän syy jää tuntemattomaksi, mutta syynä voi olla aivojen kehityshäiriö tai aivovamma. Lennox-Gastaut'n oireyhtymää sairastava lapsi reagoi huonosti lääkkeisiin ja vaatii elinikäistä hoitoa. (Liukkonen, 2-4.)

2.3 Epilepsian syyt

Epilepsialla on erilaisia syitä, osa niistä on tunnettu ja suurin osa 61% on vielä tuntematon. Tunnistetut syyt aiheutuvat esim. kalvovamman aiheutuvasta aivovammasta, synnytyksessä tapahtuneesta aivovauriosta, aivoverenkiertohäiriöstä, keskushermoston tulehduksen vaikutuksista tai aivokasvaimista (Terveyskirjasto, epilepsia.).

Tunnistetut epilepsiaa aiheuttavat syyt jakaantuvat eri syytyyppeihin. Ensimmäiset näistä syytyypeistä ovat *geneettiset syyt*. Yhden tai useamman geenivirheen aiheuttama muutos aivojen rakenteessa altistaa ihmistä epileptisille kohtauksille ja voi laukaista epilepsiaa. Virhe voi esiintyä geeni- tai kromosomitasolla. Geenivirhe ei ole aina periytyvä ominaisuus, vaan se voi myös kehittyä sikiöllä raskauden aikana mutaation seurauksena. Geneettisten syiden poissulkemiseksi potilaalle tehdään suku- tai molekyyli tutkimuksia. (Terveyskylä, epilepsian syyt.)

On olemassa myös *rakenteellisia syitä*, jotka ovat yleensä hankittuja ja aiheutuvat esimerkiksi, aivokierto häiriöstä, vammasta tai infektiosta. Rakenteellinen syy voi myös johtua geneettisestä syystä. *Aineenvaihdunnalliset syyt* kuuluvat joukkoon ja niitä aiheuttaa poikkeava entsyymien kemiallinen toiminta elimistöissä. Näiden lisäksi on myös olemassa *immunologiset syyt*, eli vastustuskykyiset vaikuttajat. Tätä aiheuttaa yleensä joku poikkeava vastustuskyvyn toiminta puolustusmekanismissa. Tunnetuista syistä on enää *tulehdukselliset syyt* tai tulehdukset, jotka aiheuttavat aivoihin vauriota. Näiden tunnettujen syiden lisäksi on myös tois- taiseksi *tuntemattomat syyt*. Ne voivat olla tähän asti tunnistamattomia geneettisiä tai rakenteellisia ja täysin tuntematon syy. Noin yhdessä kolmesta epilepsiata- pauksesta syy jää selvittämättä. (Terveyskylä, epilepsian syyt.)

2.4 Epilepsian diagnosointi

Epilepsian diagnoosi on hyvän hoidon ensimmäinen vaihe. Epilepsian diagnoosissa tulee selvittää monta asiaa potilaasta. Ensiksi pyydetään potilaalta itse tai silminnäkijöiltä kohtauskuvausta. Tämän jälkeen pyritään selvittämään kohtaus- tyyppiä – onko kyseessä paikallisalkuinen vai yleistynyt kohtaus. Lisäksi lähde- tään diagnosoimaan epilepsiaoireyhtymää. Tämä ei kuitenkaan ole aina mahdol- lista ja yleensä oireyhtymä jää diagnosoimatta. Kun yllä mainitut asiat ovat sel- villä, lähdetään selvittelemään epilepsian etiologiaa eli syitä. Sen jälkeen, kun erikoislääkärit ovat tutkineet potilasta neurologisesti ja tarvittaessa kliinisesti sekä sulkeneet muita mahdollisia oireiden syitä, oikea epilepsiaoireyhtymä ja kohtaus- tyyppi diagnosoidaan. Tämä helpottaa oikeanlaisen hoidon ja lääkityksen saanti.

Lopuksi seurataan potilaan toimintakykyä ja suunnitellaan mahdollisia tukitoimia ja kuntoutusta. Epilepsian diagnosointi- ja hoitoprosessissa potilaalle tehdään eri tutkimuksia. Tutkimukset tehdään yleensä kliinisesti. Tutkimusten kautta tutkitaan potilaan yleistilaa, verenkiertoa, hengityselimistöä ja tehdään neurologisia tutkimuksia. Seuraavaksi tutustumme erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Diagnoosin saamiseksi tehdään eri tutkimuksia, joista yleisimmät ovat *aivosähkökäyrätutkimus (EEG)* ja *magneettikuvaus (MRI)*. Aikaisemmin epilepsian todentamiseen vaadittiin vähintään kaksi epileptistä kohtausta, mutta nykyään diagnoosiin riittää jo yksi epileptinen kohtaus. Toistuvat epileptiset kohtaukset viittaavat epilepsiaan, mikäli ihminen altistuu niihin, pitää olla yhteydessä lääkäriin. (Käypähoito, epilepsiat.).

Aivosähkökäyrätutkimus (EEG) on yleinen epilepsiatutkimus, jonka kautta rekisteröidään isoivokuoren sähköistä toimintaa. EEG:n avulla nähdään epileptisten kohtausten aiheuttamaa sähkötoiminnan muutosta aivoissa. Potilaan päähän laitetaan myssy, johon kiinnitetään elektrodeja. EEG: käyrälukemien perusteella voidaan tunnistaa kohtaustyyppiä tai -tyyppejä ja mahdollisesti paikantamaan epilepsiapesäkettä eli kohtauksen alkamisaluetta. Kun epilepsiadiagnoosi on saatu, lääkäri osaa paremmin arvioimaan sopivinta hoitomuotoa potilaalle tämän kokonaistilannetta huomioon ottaen. (Terveyskylä, EEG.). Aivosähkökäyrätutkimuksia on olemassa useita eri tyyppisiä. Perus-EEG:n lisäksi on myös *video-EEG*, joka tehdään sairaalassa kontrolloidussa ympäristössä ja kestää yhdestä kahteen päivään. Jatkuvalle videokuvalla selvitetään aivosähkökäyrämuutosten ja kohtausoireiden välistä yhteyttä. On myös olemassa *uni-EEG*, joka tehdään yleensä lapsille ja kestää tunnista kahteen. EEG:tä ei käytetä vain diagnoosin toteamisen alkuvaiheessa, vaan sen käyttö jatkuu mahdolliseen leikkaussuunnitteluun. (HUS, EEG.)

Epilepsiadiagnostiikassa on joitakin erityistapauksia, joissa käytetään neurofysiologisia tutkimuksia esim. herätevastetutkimus ja magnetoenkefalografia (Kälviäinen ym. 2016, 24–25.). *Herätevastetutkimuksella* mitataan näkö- ja tuntoaistimien hermojen toimintaa (HUS, herätevastetutkimus). *Magnetoenkefalografialla*

mitataan aivokuoren synnyttämää magneettia pään ulkopuolelta (HUS, magneettikuvaus). Muiden epilepsiatutkimusten joukossa on *isotooppikuvaus, eli positroniemissiotomografia (PET)* ja *yksifotoniemissiotomografia (SPECT)*, jotka auttavat saamaan lisää tietoja aivoalueen ainevaihduksista, verenvirtauksesta ja hermoston välittäjäaineiden toiminnasta aiheuttavista epileptisistä kohtauksista (Kälviäinen ym. 2016, 25.). Epilepsiatutkimusten nimikkeet useasti päättyvät sanalla *tomografia*, joka tarkoittaa kuvaamista tai kerroskuvausta (Suomisanakirja, tomografia.)

Tietokonekerroskuvaus (TT) on epilepsiatutkimus, jossa käytetään röntgensäteitä ja tietokonetta muodostamaan kuvan aivoista. Kuvalla selvitetään tarkemmin epilepsian syitä. (HUS, tietokonekerroskuvaus.) *Magneettikuvaus (MRI)* kuuluu myös epilepsiatutkimuksiin. MRI auttaa poikkeavan aivoalueen puolen määrittämisessä turvallisesti ja vaarattomasti, koska se ei aiheuta säteilyä. Magneettikuvaus (MRI) on tarkempi tutkimus kuin tietokonekerroskuvaus (TT), koska se auttaa paljastamaan epileptisten kohtausten rakenteellisia syitä varhaisissa vaiheissa ensimmäisen kohtauksen jälkeen. (STUK, magneettikuvaus.) Seuraavassa luvussa käsittelemme epilepsian hoidon etenemistä tarkemmin.

2.5 Epilepsian hoito

Epilepsia ei ole haitallinen pelkästään kohtausten aikana, vaan se aiheuttaa potilaalle sivuvaikutuksia, jotka voivat kestää pitkään tai läpi elämän. Yleensä kohtaukset kestävät muutamasta sekunnista useampaan minuuttiin. Huonoissa tilanteissa potilas pitää viedä sairaalahoitoon. Epilepsiakohtaukset voivat olla vaarallisia kohtausten aikana tai voivat aiheuttaa jälkivaikutuksia, minkä takia sairaalahoito huonoissa tilanteissa on välttämätöntä. (Kälviäinen ym. 2016, 33–44.).

Tutkimusten jälkeen, kun epilepsia on todettu, lääkärit rupeavat miettimään sopivia ja parhaita hoitokeinoja tilanteen mukaan. Hoito ei ole tarkoitettu vain tietyn asteen epilepsiaan sairastaville, vaan kaikille epilepsiaan sairastaville. Hoito on kohtausten vähentämisen takia ja sen lisäksi potilaan hyvinvointia ja toimintakyvyn tukemista varten. Epilepsian vaikeuden asteen vaihtelu vaikuttaa suoraan

hoitotapa-arviointiin. (Kälviäinen ym. 2016, 33–44.) Epilepsiaa voidaan hoitaa lääkityksellä, leikkauksella ja dieetillä.

2.5.1 Epilepsian hoito lääkkeellä

Lääke on yleisin keino hoitaa epilepsiaa. Lääkehoito on välttämätön ja oikea epilepsialääke sekä annoksen suuruus valitaan yksilöllisesti lääkärin tilanteen arvion mukaan. Lääkkeiden määrääminen perustuu epilepsian tyyppiin, kohtauksiin ja sairauden vaikeusasteeseen. Parhaat epilepsialääkkeet ovat ne, jotka vähentävät parhaiten kohtauksia varsinkin vaikeahoitoisessa epilepsiassa (Terveyskylä, epilepsianhoito). Pitkäaikaisten lääkkeiden sivuvaikutukset ovat yleensä psyykkisiä, kuten masennus tai muu mielialahäiriö. Joissakin tilanteissa epilepsian pitkäaikaiset lääkkeet saattavat pahentaa kohtausten tilannetta tai aiheuttavat uudenlaisia epileptisiä kohtauksia. Lääkkeet ei kuitenkaan saa lopettaa omatoimisesti ilman lääkärin lupaa, paitsi lääkkeistä johtavien allergisten oireiden ilmestyessä. (Kälviäinen ym. 2016, 33–41.)

2.5.2 Epilepsian hoito leikkauksella

Epilepsiaan sairastavat voivat hyötyä lääkehoidosta, mutta ei aina. Epilepsialääkkeistä huolimatta yksi kolmasosaa epilepsiapotilaista kärsii kohtauksia. Kun lääkkeet eivät auta epileptisten kohtausten vähentämiseen tai kokonaan estämiseen, seuraava vaihtoehto on leikkaushoito. Leikkauksen menestykseen ja tuloksiin vaikuttaa potilaan ikä. Parempi tulos saadaan nuoremmilla epilepsiapotilailla ja on tärkeä tehdä leikkaus nuorempana, koska epilepsia vaikuttaa lapsen kehitykseen. Epilepsian leikkaushoidossa epilepsiapesäke poistetaan tai eristetään. Leikkauksen menestys ei välttämättä ole sataprosenttinen. Epilepsian leikkaushoitoon kuuluvat erilaisia leikkauksia, joista hoitava lääkäri päättää potilaan tilanteen mukaan. Epilepsialeikkaushoitoon vaikuttaa epilepsian tyyppi ja tilanne, jotka selviävät tutkimusten avulla. (HUS, epilepsiakirurgia.)

Aivopuoliskon poistoleikkaus on myös muu vaihtoehto niille, joilla toisella aivopuoliskolla rajoittuva laaja-alainen vaurio ja vastakkaisen kehonpuoliskon halvausriski. Tässä leikkauksessa katkaistaan kaikki hermoyhteydet sairaasta aivopuoliskosta muihin aivojen kohde-eliimiin. *Aivokurkiaisien halkaisu* on leikkaus, joka tehdään, jos varsinainen epilepsiapesäkkeen poistaminen on mahdotonta. Tämän leikkauksen tavoite on estää tai ehkäistä epileptisten kohtausten yleistymistä. Mikäli lääkkeitä ja leikkauksista ei ole apua, on olemassa *vagushermosimulaattorihoito (DBS)*. Tämä hoito suoritetaan kirurgisesti asentamalla epilepsiaa sairastavan potilaan aivoihin elektrodeja. Potilaan solisluun taakse asetetaan pulssigeneraattori, joka lähettää sähköimpulsseja aivoihin elektrodien kautta. Leikkauksen jälkeen simulaattori käynnistetään ja säädetään tilanteen mukaan. Hoidon tarkoitus on lievittää ja vähentää kohtausten esiintyvyyttä ja niiden oireita. (Tays, vagushermosimulaattori.)

2.6 Epilepsian ensiapu

Ensiaputaidot ovat tärkeitä yleisesti elämässämme, koska kuka tahansa voi joutua tilanteeseen, jossa pitäisi osata ensiavun perusasiat. Epilepsiaan sairastuneen elämässä ensiapu on tärkeä asia olla opetettu vähintään omaisille ja läheisille ihmisille, kuten työtoverit tai henkilöt, joiden kanssa epilepsiaan sairastuva viettää aikansa. Huolimatta ensiavun tärkeydestä epilepsiaan sairastuvan elämässä, sen ymmärtämisestä ja osaamisesta on hyötyä tulkille. Tulkkityössä voi hyvin törmätä tapaus, jossa epilepsiahoitaja selittää potilaan omaisille, että miten toimisivat, kun potilas saa epileptisiä kohtauksia. Siinä tapauksessa valmistautunut tulkki välttää sanaston vaikeuksia ja tulkkaa mahdollisimman tarkemmin ja sujuvammin.

Epileptisten kohtausten uhrin ensiavustajana on hyvä ymmärtää kaksi asiaa. Toinen on mitä tapahtuu epileptisissä kohtauksissa ja toinen, miten pitäisi toimia tilanteessa. Yleensä alle viiden minuutin kohtaukset eivät vaadi sairaalahoitoa, paitsi jos kohtaukset toistuvat ennen potilaan toipumista. Kohtauksessa uhri voi menettää tajuntansa ja voi kaatua ja vartalo rupeaa jäykistymään tai kouristelemaan. Kieli voi jäädä hampaiden väliin ja se voi aiheuttaa verenvuotoa ja suusta

vuotaa vaahtoisia eritteitä muutamaan sekuntiin. Ensiavustajan pitää pysyä rauhallisena ja laittaa potilaan pään alle pehmeä suoja esim. tyyny, ettei potilas kolhi päänsä. Epileptisen kohtauksen kouristus kestää yleensä minuutista kahteen minuuttiin. Potilaan suuhun ei saa laittaa mitään, koska se voisi aiheuttaa hengitysongelmia. Kouristuksen vähenemisen jälkeen pitää kääntää potilas kylkiasentoon, jotta hengitys pysyy aktiivisena ja eritteet poistuvat suusta. Sen jälkeen pitää tarkistaa hengitys ja ilmakierto. Jos hengitys ei toimi normaalisti, kohtaus kestää yli viisi minuuttia tai kohtauksia toistuu ennen kuin potilas toipuu, niin pitää soittaa hätänumeroon 112 ja ilmoittaa asiasta. Puhelun aikana pitää samalla seurata potilaan tilannetta, noudattaa hätänumeron työntekijän antamia ohjeita ja vastata mahdollisimman tarkasti kysymyksiin. Potilasta ei saa jättää yksin ennen kuin hän toipuu ja hänen hengityksensä normalisoituu, kunnes ambulanssi saapuu (Terveyskylä, tajuttomuuskouristuskohtauksen ensiapu.)

2.7 Epilepsiaa sairastavan arki

Epilepsiaan sairastuneella ihmisellä on erilaisia haasteita elämässään kuten työssä, opiskelussa ja muissa arkielämään liittyvissä asioissa esim. ajoterveydessä, harrastuksissa ja matkustamisessa. Nämä kaikki haasteet voivat olla esteinä eri asteilla riippuen epilepsian vahvuudesta. Ongelmatilanteissa asia katsotaan yksilöllisesti, että jokaiselle epilepsiaa sairastavalle tarjotaan tukea mahdollisessa tarpeessa ja asiantuntijoiden arvioinnin mukaan. Prosessiin kuuluu myös kuntoutussuunnitelmia esim. työllistymiseen, opiskeluun tai vähintään kuntoutusta perusarkielämän asioihin, jos kyseessä on heikko toimintakyky tekemään pieniä päivittäisiä asioita (Terveyskylä, epilepsia ja arki.)

2.7.1 Työelämä

Epilepsiaan sairastunut ihminen voi tehdä työtä ihan normaalisti ongelmatta, jos sairautensa on kokonaan kohtaukseton. Silloin epilepsiaan sairastunut ihminen voi mennä töihin, jolla on mahdollisesti olla harvinaisempia tai toistuvia kohtauksia. Huolimatta epilepsian vahvuudesta, epilepsiaan sairastunut ihminen, jolla

saattaa tulla kohtauksia lääkkeiden käytöstä huolimatta pitää valita sellaiset turvallisemmat ja sopivat työt. Epilepsiaan sairastuneelle sopivia työpaikkoja saavat olla esim. tietokonetöitä tai jos on ollut vuoden ilman kohtauksia. Epilepsian sairastuneelle työntekijälle etsitään uutta työtehtävää, jos autonajo on kielletty toistaiseksi ja hänen pitää työnsä vuoksi ajaa auto. Jos epilepsian sairastuneella työntekijällä on lääkkeiden käytöstä huolimatta kohtauksia, ei saisi tehdä töitä, joissa on esim. räjähdys- tai tulipalotapaturmia aiheuttavia työtehtäviä. Näiden lisäksi on töitä, joita epilepsiaan sairastunut ei saa tehdä ollenkaan esim. ammatiautoilijana (varsinkin isot kuorma-autot), terveydentilavaativia (esim. ilmailu) ja rautatieliikennetöitä. Kaikista huolimatta epilepsiaan sairastavan pitää puhua työpaikalla rehellisesti ja avoimesti asiasta, että työkaverit ja henkilökunta olisivat tietoisia tilanteesta, jotta osaisivat varautua ensiapuun kohtausten tilanteissa (Terveyskylä, työ.)

Työn aloituksen jälkeen on mahdollista, että esiintyy terveysongelmia, jotka voisivat estää epilepsiaan sairastuneen työntekoa toistaiseksi tai kokonaan. Ongelmallisten epileptisten oireiden ja kohtausten tilanteessa on etsittävä uutta sopivaa työtehtävää tai kokonaan uutta työpaikkaa. Tähän prosessiin voi ottaa mukaan sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset, jotka arvioivat kyseisen henkilön työkykyä ja etsitään sopivaa työpaikkaa esim. työ- tai koulutuskokeilun kautta. Tämä prosessi vaatii ammattilaisen kuntoutuksen selvitykset ja hoitavan lääkärin laatiman kuntoutussuunnitelman (Terveyskylä, työ.)

2.7.2 Ajoterveys ja asevelvollisuus

Epilepsia vaikuttaa potilaan arkielämään eri tavoin. Ajoneuvoon epilepsia vaikuttaa kielteisesti ja se voi johtaa ajokieltoon. Tätä asiaa ratkaisee hoitava lääkäri, joka katsoo yksilöllisesti potilaan tilannetta ja määrää ajokiellon toistaiseksi tai kokonaan. Epilepsiakohtausten määrä ja toistuminen vaikuttavat ajokiellon kestoon. Hoitava lääkäri ilmoittaa potilaalle alle kuden kuukauden ajokiellosta, mutta lääkäri on vastuullinen ilmoittamaan myös poliisille yli kuuden kuukauden ajokiellost. Ajokiellon tarkoitus on potilaan ja muita ympäristöllä olevien ihmisten turvallisuuden suojaaminen (Terveyskylä, ajoterveys.)

Asevelvollisuus voi olla vaarallinen epilepsiaa sairastavalle. Potilaalla on mahdollisuus lykätä asevelvollisuutta kahdeksi vuodeksi, silloin seurataan potilaan tilannetta ja arvioidaan palvelukelpoisuusluokka. Jos potilas on ollut kahteen vuoteen kohtauksettomana ja lääkkeet käytössä, hän voi suorittaa asevelvollisuutta avustavissa palvelutehtävissä, jotka sopivat epilepsian sairastuneille (Terveyskylä, asevelvollisuus.)

2.7.3 Nainen ja epilepsia

Epilepsiaa sairastavilla naisilla on muita haasteita kuin mitkä yleisesti epilepsiaan sairastuneilla ihmisillä. Osa näistä haasteista ovat ehkäisyssä, koska epilepsian lääkkeet voivat vaikuttaa hormonaalisen ehkäisyn tehoon, minkä takia potilaan pitää kertoa lääkärille ehkäisytilanteesta. Yleensä suurin osa ehkäisyprosesseista onnistuu hyvin ongelmatta.

Toinen tilanne, jossa saattaa tulla ongelmia tai haasteita on raskaus. Raskauden aikana raskaana oleva epilepsiaa sairastava nainen saattaa kärsiä menstruaalisesta epilepsiasta, jonka voimakkuus kiihtyy kuukautisten aikana. (American Epilepsy Foundation, Menstruation [suom. Yhdysvaltain epilepsialiitto, kuukautiset].) Potilaan on kerrottava lääkärille myös sairaudesta ja raskaudesta, että varaudutaan siihen mahdollisimman riittävästi. Raskauden aikana potilaalle pitää järjestää seuranta, laatia sopiva hoitosuunnitelma ja määrätä sopivia lääkkeitä. Hoitotavoite on kohtauksettomuus raskauden aikana. Yleensä suurimmalla osalla raskaus onnistuu ongelmatta ja lapset syntyvät ihan terveinä (Terveyskylä, nainen ja epilepsia.)

2.8 Epilepsiaa sairastavan kuolleisuus

Sairaudet voivat yleensä aiheuttaa kuolemaa suorasti tai epäsuorasti. Sairauksien suora kuolema riskit johtuvat juuri sairauksien oireista esim. verenvuoto, hengitys, sydän- tai aivokohtaukset. Epäsuoraan kuolemat voivat olla lääkkeiden

väärästä käytämisestä, leikkauksiin tai esim. kohtauksissa, joissa sairastuva ihminen ei hallitse itseään tai joutuu johonkin kouristustyyppiin. Epilepsia sairastavilla on yllättävä äkkikuolema 20-40 vuotiailla on 20 kertaisempi suurempi riski. Epilepsiaan sairastuvat voivat kuolla itsemurhaan, tapaturmaan tai pitkittyneeseen epileptiseen kohtaukseen. Vaikeassa epilepsian tilanteessa kuolemariski on enemmän kuin hyvässä hoidossa olevalla epilepsiaan sairastuvalla. (Kälviäinen ym. 2016, 20.)

3 SANASTOTYÖN KESKEISET KÄSITTEET

Tämän sanastotyön tarkoituksena on tuoda asioimistulkille esille niitä epilepsian erikoistermejä, joita tulkkaustilanteessa voi tulla esille. Tällöin tulkki ei ylläty, vaan hänellä on valmis termilista, joka toimii hänellä apuvälineenä. Käymme tässä läpi sanastotyön keskeiset käsitteet, ja käytämme omassa sanastotyössämme tässä käsiteltyjä sanastotyön työkaluja. (Sanastokeskus TSK, terminologinen sanastotyö.)

Terminologinen sanastotyömme luokitellaan deskriptiiviseksi sanastotyöksi. Deskriptiivisen sanastotyön tarkoitus on yksinkertaistaa erikoistermejä kuvailemalla niitä. Tässä tapauksessa kuvailu tapahtuu kääntämällä termit suomesta arabiaan ja määritelmällä suomenkielisiä termejä. Termit kerätään luotettavista monikielisistä lähteistä, joissa pääaiheena on epilepsia ja sanastotyö. Termien ja määritelmien lähteet merkitään tämän tiedoston loppuun liitteeksi. Haastavista termeistä esitetään esimerkkejä ja ratkaisuja. (Tommola 2016, 35.)

3.1 Tarkoite

Tarkoitteet ovat todellisen maailman ilmiöitä. Tarkoite voi olla konkreettinen (auto, talo) tai abstrakti (rakkaus, onni). Tarkoitteesta tulee mieleen joukko ominaisuuksia, jotka kuvaavat sitä parhaiten. (Suonuuti 2006, 11.) Epilepsia on sairaus, josta on varmasti jokainen joskus kuullut. Meillä jokaisesta on kuitenkin erilainen kuva siitä, mitä ja minkälainen sairaus epilepsia on.

3.2 Käsite ja käsitepiirteet

Epilepsiasta tulee mieleen kohtaous, tajuttomuus, toiminnan pysähdys, raajojen kouristus, sekavuus ynnä muuta. Edellä mainitut tarkoitetta kuvaavat ominaisuudet kutsutaan käsitepiirteiksi. Käsitepiirteet yhdistyvät mielikuvaksi, jolloin syntyy käsite. Käsite on siis ajattelun perusyksikkö tai ajatustiivistymä (Sanastokeskus

TSK, käsite). Sanastotyössämme käsitellään yleiskäsiteitä (esim. kohtaus). Yleiskäsite viittaa kaikkiin tarkoitteisiin, joilla on kohtauksen yleisiä piirteitä (esim. epileptinen kohtaus).

Käsitteitä käytetään asioiden järjestämiseen tiettyihin kategorioihin. Käsitteet eivät ole välttämättä kielisidonnaisia, mutta eri kulttuureilla ja yhteiskunnilla on vaikutusta siihen, mitä käsitteitä syntyy ja miten ne muotoutuvat. Käsitteellä ei välttämättä ole kielellistä ilmaisua joissakin kielissä. (Sanastokeskus TSK, käsite.)

3.3 Termi

Kun mielikuva epilepsiasta halutaan sanallistaa tai kirjoittaa, siitä muodostetaan termi. Termi on erikoiskielessä käytetty nimitys, joka riittää kuvaamaan määritellyä käsitettä tarkasti ilman lauseyhteyttä, toisin kuin yleiskielen sana. Yleiskielen sanat yleensä vaativat lisätarkennusta tai -täydennystä, jotta niiden merkitys täsmentyy. Termin merkitys on kuitenkin selvä kontekstista huolimatta. Termi voi olla yksittäinen sana (vesi), yhdyssana (vesimaksu), sanaliitto tai lyhenne (KELA). (Suonuuti 2006, 11-12.)

Jokapäiväinen viestintä perustuu pitkälti yleiskieleen. Erikoisaloilla, esimerkiksi terveysalalla, yleiskielen lisäksi käytetään jargonia eli erikoiskieltä (Tieteentermi-pankki, jargon). Erikoiskieli helpottaa alan ammattilaisten keskinäistä kommunikointia. Kyseisen alan erikoiskieli sisältää termejä, jotka eivät ole tavalliselle ihmiselle välttämättä tuttuja. Termien määrittäminen, tunteminen ja täsmentäminen on tärkeää tulkkauksen laadun ja menestyksen takaamiseksi.

3.4 Määritelmä

Termiä määritellään antamalla sille sanallinen kuvaus. Termin sanallinen kuvaus kutsutaan määritelmäksi. Määritelmissä käytetään vain termejä erottavia piirteitä, joiden ansiosta termejä voidaan erottaa toisistaan selkeästi. Määritelmän avulla

kuvaillaan tiettyä termiä ja erotetaan sitä muista lähitermeistä. Tarkkojen määritelmien avulla pyritään rajoittamaan keskustelua antamalla termeille ja käsitteille selvän, tarkan ja yksiselitteisen merkityksen. Sanastokeskus TSK, TEPA -termi-pankki, määritelmä.)

Määritelmät on jaettu kahteen tyyppiin: Sisältömääritelmät ja joukkomääritelmät. Sisältömääritelmä on yleisin määritelmämuoto. Sisältömääritelmä perustuu aina lähimpään hierarkkiseen yläkäsitteeseen ja siihen sisältyvät myös alakäsitteen tärkeimmät olennaispiirteet. Suonuutin mukaan tämän määritelmämuodon avulla varmistetaan, että käsite sijoittuu oikealle paikalleen muiden samankaltaisten käsitteiden joukkoon. Sisältömääritelmä usein käytetään hierarkkisessa käsitejärjestelmässä. Koostumussuhteissa ylä- ja alakäsitteiden välinen suhde osoitetaan vain jommankumman käsitteen määritelmässä, ei molemmissa. Joukkomääritelmät kuvaavat kaikki käsitteen alaan kuuluvat tarkoitteet tai hierarkkiset alakäsitteet. (Suonuuti 2006, 19-22.) Seuraavaksi annamme esimerkkejä sisältö- ja joukkomääritelmistä:

Sisältömääritelmä	<i>Tooninen kohta on lyhytkestoinen yleistynyt epileptinen kohta, jossa lihasjäykkyys ja -jänteisyys lisääntyvät.</i>
Joukkomääritelmä	<i>Epilepsiaoireyhtymä on joukko oireita, jotka esiintyvät kaikilla potilailla samanlaisina alkamissyistä huolimatta.</i>

TAULUKKO1: Sisältö- ja joukkomääritelmän ero

3.5 Käsitejärjestelmä

Termit luokitellaan omiksi ryhmiksi riippuen niiden välisistä suhteista. Samaan ryhmään tai samoja piirteitä jakavat termit muodostavat käsitejärjestelmän. Sanastotyön onnistumisen edellytys on termien välisten suhteiden analysointi ja kategorisointi loogiseksi käsitejärjestelmäksi. Käsitejärjestelmä on hyödyllinen väline sanastotyössä. Sen avulla pystymme havainnollistamaan termien ja käsitteiden

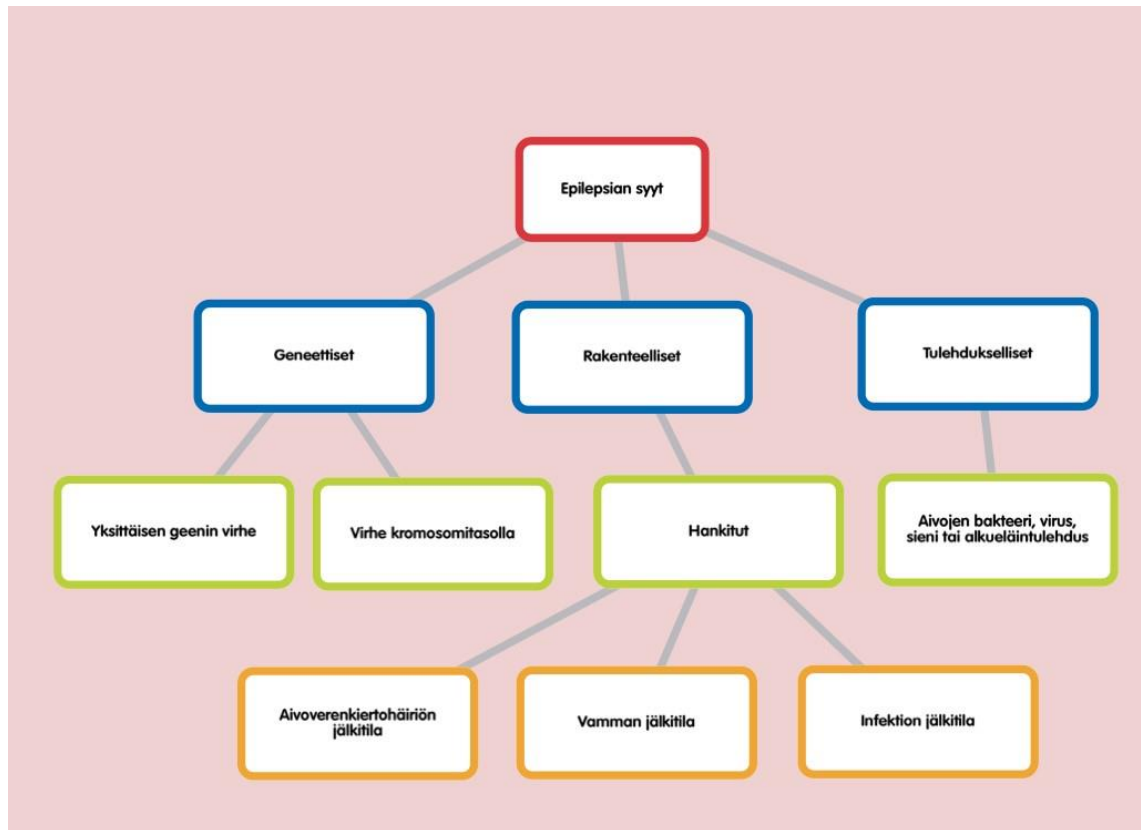
välisiä suhteita selkeästi ja loogisesti. Tämä on erittäin tärkeää kunnollisten määritelmien laatimiselle. Käsitejärjestelmät luokitellaan käsitteiden välisten suhteiden mukaan. Pääasiassa on olemassa kolme eri käsitejärjestelmää: Hierarkkinen suhde, koostumussuhde ja funktiosuhde. (Suonuuti 2006, 13.)

Sanastomme termien väliset suhteet ovat pääasiassa hierarkkisia. Hierarkkiseen käsitesuhteeseen kuuluvat yläkäsite (epilepsia) ja sen alakäsitteet. Joidenkin termien kohdalle muodostuu sekä hierarkkisia että koostumussuhteita – koostumussuhteessa termit ovat yläkäsitteenä olevan kokonaisuuden osia. (Suonuuti 2012, 35.)

3.5.1 Hierarkkinen suhde

Hierarkkisessa suhteessa kahdella käsitteellä on samantyyppisiä yleisiä piirteitä, mutta vähintään yhdellä niistä on yksi erottava lisäpiirre (esimerkiksi kodinkone on yläkäsite, mikroaaltouuni on sen alakäsite, jolloin mikroaaltouunilla on kaikki kodinkoneen piirteet ja lisäksi erottavat piirteet; että sillä voi lämmitellä ruokaa ja että se on sähköinen laite). Kiertoilmahuuuni on toinen alakäsite, joka täyttää samat kriteerit kuin mikroaaltouuni. Tällöin molempia alakäsitteitä kutsutaan vieruskäsitteiksi. Alakäsitteillä voi myös olla omat alakäsitteet, jolloin syntyy monitasoinen hierarkkinen järjestelmä. (Suonuuti 2006, 13-14.)

Alla olevassa käsitekartassa annamme muutaman esimerkin epilepsian syistä ja kuvaamme niiden välisiä hierarkkisia suhteita. 'Epilepsian syyt' on yläkäsite, jonka alakäsitteet ovat 'geneettinen', 'rakenteellinen' ja 'tulehduksellinen'. Näiden alakäsitteiden välille muodostuu vierussuhde, sillä ne täyttävät yläkäsitteen piirteet, mutta jokaisella niistä on ainakin yksi erottava piirre.

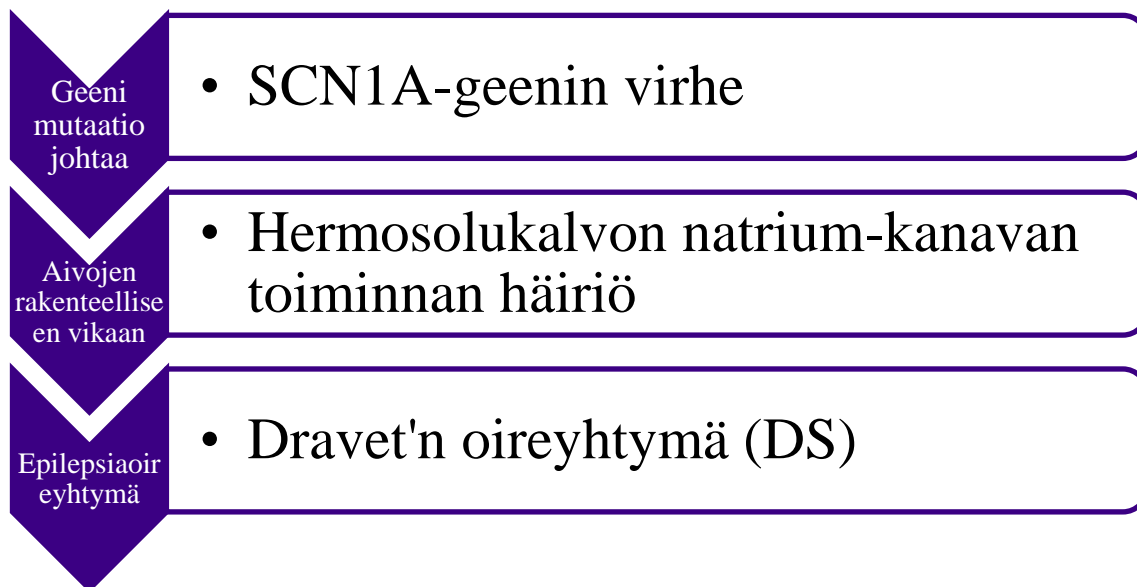
KUVIO 1. Epilepsian syyt (Kälviäinen ym. 2016, 16-18.)

3.5.2 Koostumussuhde

Koostumussuhde muodostuu kahden käsitteen välillä silloin, kun alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta (esimerkiksi, epilepsiadiagnostiikan määrittäminen perustuu kohtauskuvaukseen, kohtaustyyppiin, epilepsiaoireyhtymään, epilepsian etiologiaan ja potilaan toimintakykyyn) Koostumissuhdetta on monenlaisia. Kokonaisuuden osia voivat olla samantapaisia (aivopuoliskot, jotka muodostavat aivoja.) tai erilaisia (kuusi erilaista yleistynyttä kohtausta). (Suonuuti 2006, 16.)

3.5.3 Funktiosuhde

Syy ja seuraus, tuottaja ja tuote, tapahtuma ja paikka, materiaali ja tuote ovat esimerkkejä funktiosuhteista. (Suonuuti 2006, 17-18.) Seuraava käsitekartta kuvaa syy-seuraussuhdetta geneettisen virheen aiheuttamasta epilepsiaoireyhtymästä.

KUVIO 2. Dravet'n oireyhtymän (DS) synty

3.6 Kääntäminen osana sanastotyötä

Deskriptiivisessä kaksikielisessä sanastotyössä pyritään ensisijaisesti löytämään luotettavista lähteistä vastineita toisella kielellä. Ellei toisella kielellä löydy vastinetta, sanastotyön tekijä voi joutua ehdottamaan vastineita, jotka perustuvat lähdekielen termien käännökseen. Silloin hän joutuu miettimään käännöksen tarkoitusta. Skopos on kreikkaa ja tarkoittaa 'tarkoitusta'. Teorian ovat kehittäneet Hans Vermeerin ja Katharina Reissin 1980-luvulla. Se on yhä maailman tunnetuimpia ja yleisempiä käännösteorioita. Teorian mukaan käännöksen skopos eli käännöksen tarkoitus määrittyy siitä, kenelle teksti on tarkoitettu ja mikä sen funktio on. Tekstifunktiot eli tekstitavoitteet jaetaan kolmeen kategoriaan: informatiiviseen, ekspressiiviseen ja operatiiviseen tekstiin. Tekstissä voi olla päällekkäisiä funktioita.

Informatiivisen tekstin tarkoitus on tiedon välittämistä. Ekspressiivinen teksti ilmaisee taiteellisuutta ja esteettisyyttä, kun taas operatiivinen teksti on vetoava ja

mielipiteisiin vaikuttava. Jos lähdeteksti sisältää informatiivisen ja operatiivisen funktion, saatetaan kohdekielelle käännettäessä jättää operatiivisen funktion pois. Tällä tavalla menetellään, jos katsotaan, että kohdekulttuurissa pelkkä informatiivinen funktio riittää, esimerkiksi poliittisen tekstin kääntämisessä. (Hytönen 2006, 71-72.)

Skopoksen lisäksi termivastineiden kääntämisessä myös kotouttaminen tai vieraannuttaminen ovat tärkeitä näkökohtia. Käännöksen tarkoituksena on kääntää alkuperäistä materiaalia kohdekielelle sopivaksi. Tämä käännostapa noudattaa kohdekielen konventioita ja sujuvaa, idiomaattista kieltä. Tavoite on auttaa kohdelukijaa ymmärtämään ja lukemaan tekstiä sujuvasti niin, ettei tämä huomaa tekstin olevan käännös. Kotouttavassa käännöksessä voidaan tehdä konkreettisiakin käännösratkaisuja, esimerkiksi henkilönimien muuttamista Johnista Mohammediksi. (Hytönen 2006, 74.) Vieraannuttavan käännöksen tarkoituksena on säilyttää lähtötekstiä sellaisenaan rikkomalla kohdetekstin konventioita. Tällä käännöstrategialla pyritään säilyttämään tiettyjä lähtötekstin vieraita elementtejä ja tarjota lukijalle uuden lukukokemuksen. (Hytönen 2006, 77.)

4 OPINNÄYTETYÖN SANASTOPROSESSIN KUVAUS

Tämän osion aikana tuomme esille sanastotyöprosessimme eri vaiheita. Kerromme aiheen valinnasta ja lähdemateriaalien keruusta ja analysoinnista ja niiden luotettavuudesta. Tämän jälkeen syvennymme vastinetyöhön ja sen haasteisiin sekä siihen, miten haasteita ratkaistiin ja miksi päädyimme tällaisiin tuloksiin. Lopuksi käsittelemme sanastotyömme luotettavuutta.

4.1 Aiheen valinta

Asioimistulkkeina tiedämme, että eri aihepiirien sanastoista on tulkille hyötyä, mutta valmiita sanastoja ei yleensä ole olemassa. Omassa työssämme olemme laatineet sanastoja eri aiheista, koska tarvitsemme lisää eri aihepiirien sanastoja. Epilepsia on maailman yleisempiä sairauksia. Olemme tulkanneet epilepsiaan liittyvissä tilanteissa ja koonneet omaan käyttöömme suppeahkot sanastot aiheesta. Tämän sanastotyön tarkoituksena on tehdä kattava ja monipuolinen epilepsiasanasto myös muiden asioimistulkkien tueksi ja apuvälineeksi. Käytämme molemmilla kielillä luotettavia lähteitä sanaston laadun varmistamiseksi.

4.2 Sanaston keruu ja analysointi

Epilepsiaan liittyy paljon erikoisalan termejä, ja päätimme siksi koota sanastoon runsaasti termejä. Olemme keränneet termejä tiedekirjoista, sanakirjoista, nettisanakirjoista ja erilaisilta nettisivustoilta. Sanastomme koostuu 85 suomenkielisestä termistä ja niiden arabiankielisistä vastineista. Suomenkielisistä termeistä 79 termille annettiin määritelmät. Määrittelimme mielestämme tärkeimmät termit, joita tulkki ja sanaston käyttäjä tulee tarvitsemaan. Jätimme tavallisimmat termit määrittelemättä, sillä niistä voi nimellä jo päätellä niiden sisällöstä.

Olemme keränneet termejä, jotka liittyvät suoraan epilepsian erikoisalaan. Termit liittyvät muun muassa epilepsian oireisiin, diagnoosiin, hoitoon, kuntoutukseen ja

sosiaaliseen tukeen. Pääpainomme on ollut kerätä niitä epilepsian termejä, jotka ovat olennaisia asioimistulkille kyseistä aihetta tulkatessa. Keräämämme sanasto laitetaan Excel-tiedostoon aakkosjärjestykseen suomenkielisen termin mukaan.

4.3 Sanaston lähteet ja vastinetyö

Suomenkieliset termit kerättiin pääasiassa *Epilepsia* -nimisestä kirjasta (Kälviäinen ym. 2016). Kirjassa käsitellään kattavasti epilepsiaa neurologisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. Kirja kertoo myös sairauden vaikutuksista potilaan ja hänen lähipiiriinsä elämään sekä hoito- ja tukimahdollisuuksista. Luimme kirjan läpi ja valitsimme yhdessä sanastoomme aihepiirin keskeisimmät termit. Etenimme kirjassa aihe aiheesta loogisessa järjestyksessä. Pyrimme valitsemaan niitä termejä, joihin tulkki taatusti törmää epilepsiaa tulkatessa. Aluksi otimme paljon neuropsykiatriaan liittyviä termejä. Myöhemmin huomasimme sanastomme olevan liian laaja ja hajanainen. Täten karsimme pois yleisempiä termejä (esimerkiksi aivoista) ja keskityimme juuri epilepsiaan. Aina kun valitsimme termin, etsimme sille samanaikaisesti arabiankielisen vastineen joko sanakirjoista tai muilta luotettavilta arabiankielisiltä sivustoilta.

Termejä kerättiin myös erilaisilta luotettavilta englanninkielisiltä lähteiltä: American Epilepsy Foundation, United Kingdom Epilepsy Society sekä Mayo- ja Cleveland Clinic. Suomen epilepsialiiton nettisivun monet oppaat ja esitteet olivat meille olennaisia tiedonlähteitä. HUS, käypähoito ja terveystieteen sivustot olivat luotettavien lähteiden joukossa. Suomenkielisten termien määritelmät poimittiin pääasiassa yllämainituista lähteistä. Nämä lähteet pidetään luotettavina, koska ne ovat jonkin virallisen tahon ylläpitämiä.

Tärkein ja luotettavin arabiankielisenä lähteenä toimi MayoClinic-niminen amerikkalainen nettisivusto. MayoClinic on voittoa tavoittelematon lääketieteellinen tutkimusyksikkö ja sairaala, jonka tutkimuskohteena ovat erilaiset erikoissairaudet – epilepsia on yksi heidän tutkimuskohteensa. Healthnewsus sivuston mukaan MayoClinic sijoittui 2019-2020 parhaiden sairaaloiden rankingissa kärki-

sijoilla (Health Us News, Best Hospitals By Speciality [Yhdysvaltain terveystuutiset, Parhaat sairaalat erikoisalojen mukaan]). Nettisivuston pääkieli on englanti ja se on käännetty monelle eri kielelle, muun muassa arabiaksi. Arabian kielellä on kerrottu kattavasti epilepsiasta, täten sivusto oli meille erittäin olennainen lähde vastineiden löytämisessä.

Käytössämme on ollut muitakin arabiankielisiä lähteitä: Childclinic ja Almaany nettisanakirja. Löysimme paljon erilaisia arabiankielisiä lähteitä, mutta emme käyttäneet niitä epäluotettavuuden vuoksi. Useammat arabiankieliset sivustot näyttivät amatöörin tekemältä ja vaikuttivat blogimaisilta. Tämän vuoksi käytimme MayoClinic ja Almaany päälähteinä arabiankielisten vastineiden löytämiseksi. Toinen luotettava arabiankielinen lähde on Epilepsia Russi Institute (suom. epilepsia russi instituutti). Sivusto löytyy muun muassa englanniksi, espanjaksi ja arabiaksi. Instituutin on perustanut kokenut espanjalainen neurologi ja epileptologi Antonio Russi Tintoré. Tintoré myös toimii instituutin toimitusjohtajana.

Termien ja vastineiden lisäksi keräsimme useimmille suomenkielisille termeille määritelmät. Määritelmien ansiosta sanaston tulkki saa enemmän tietoa termin merkityksestä ja sen suhteesta muihin termeihin. Pyrimme siihen, että tekemämme määritelmä on mahdollisimman lyhyt, mutta ytimekäs. Tämä auttaa tulkkia käyttämään termejä oikeassa asiayhteydessä.

4.4 Sanaston laatimisen haasteet ja ratkaisut

Työmme aikana kohtasimme erilaisia haasteita. Sanastotyömme suurin haaste oli oikeiden ja oikeamuotoisten vastineiden varmistaminen puutteellisten tai epäluotettavien arabiankielisten lähteiden takia. Kun tehdään sanastotyö, on oltava täysin varma vastineesta.

Alkuun etsimme epilepsiaoireista termejä arabiankielellä. *MayoClinic*-sivustolla oli täysin samanlainen luettelo epilepsiaoireista kuin suomenkielisessä *Epilepsia* -kirjassa. Ainut ongelma oli se, että arabiankieliset termit olivat meille täysin vieraita ja meidän piti osata yhdistää oikeat termit oikeisiin vastineisiin.

Aluksi luimme epilepsiakohtausten suomenkielisiä määritelmiä ja sitten arabiankielisiä määritelmiä. Tuolloinkaan meille ei oikein selvinnyt mikä vastine sopi millekään termille, koska kyseessä oli meille tuntematonta erikoiskieltä. Luimme kohtauksista enemmän sekä suomeksi että arabiaksi ja tarkistimme niiden oireita.

Ratkaisuksi vaihdoimme MayoClinic -sivuston kielen arabiasta englantiin. Englanninkieliset termit muistuttivat suomenkielisiä termejä, sillä suomenkieliset termit olivat translitteroituja englanninkielisistä termeistä. Tällä tavalla osasimme täsmentää ja liittää arabiankieliset vastineet oikeisiin suomenkielisiin termeihin. Englannin kieli oli ratkaiseva työväline oikeiden vastineiden löytämiselle. Alla on esimerkki:

Suomenkielinen termit	Englanninkielinen termit	Arabiankielinen termi
<u>Myoklooniset</u> kohtaukset	<u>Myoclonic</u> seizures	الاختلاجات الرمعية العضلية

TAULUKKO 2: Myoklooninen kohtaus.

Tästä huolimatta emme olleet kovin tyytyväisiä arabiankielisiin vastineisiin. MayoClinic -sivusto on luotettava lähde, mutta siinä käytetyt arabiankieliset termit olivat meidän mielestämme hankalaa tulkita, jopa määritelmien avulla. Tällöin lähdimme etsimään arabiankielisille vastineille selkokielisempiä vastineita.

Esimerkkinä termistä, jonka vastinetta harkitsimme eri näkökulmista, on *kohtaus*. Sana kohtaus on merkitykseltään laaja eikä kuitenkaan kuvaa vain epilepsiaa. Kun puhutaan kohtauksesta, mieleen tulee yleensä sydän- tai aivoverenkiertoon liittyvä kohtaus. Tästä huolimatta sana 'kohtaus' sopii parhaiten kuvaamaan epileptisiä kohtauksia, sillä ehdolla että epilepsia-kohtauksen käännöksestä myös löytyy sana 'epilepsia'. Tällöin lukija tietää, että kyse on juuri epileptisestä kohtauksesta.

MayoClinic -sivusto on välillä kääntänyt sanaa kohtaus → إختلاج, joka tarkoittaa enemmänkin 'kouristusta'. Sivuston käyttämä arabiankielinen vastine kuvaa vain niitä epileptisiä kohtauksia, jotka johtuvat kouristuksista tai aiheuttavat niitä. Me

kuitenkin tiedämme lukemamme perusteella, että vain osa epileptisistä kohtauksista aiheuttaa kouristuksia. Tämän takia päätimme kääntämään sanaa kohtaus → نوبة , joka suoraan käännettynä tarkoittaa 'sairauskohtausta'. Suomen ja englannin kielessä kohtauksesta käytetään yhtä vakiintunutta termiä. Tämän vuoksi ajattelimme, että myös arabiankielessä on hyvä käyttää sanaa نوبة, sillä se on selkokielistä ja tuttua. (Almaany, arabia-englanti nettisanakirja.)

Toinen ongelmallinen termi on *toonis-klooninen kohtaus*. Se koostuu sanoista tooninen ja klooninen. MayoClinic -sivustossa sana tooninen on käännetty → توتري, ja se on mielestämme hyvä vastine. Ongelma on sanassa klooninen. Klooninen tulee sanasta 'klonus'. Klonus tarkoittaa toistuvaa lihaksen rytmikästä nykimistä. MayoClinic -sivustossa sana klooninen on käännetty kahden eri termien yhteydessä kahdella eri tavalla: ارتعاشي (vapina, tärinä), ja رمعي (nykivä). Molemmat termit ovat sopivia, mutta رمعي (nykivä) on osuvampi termi kuin ارتعاشي (vapina). Sivustossa klooninen on käännetty → الارتعاشي ja toonisklooninen → التوتري الرمعي.

Tämä on kummallista, sillä molemmissa termeissä käytetään sanaa 'klooninen'. Tarkkuuden vuoksi päätimme kääntämään sana klooninen → رمعي (nykivä), koska se on merkitykseltään täsmällisempi ja sopii paremmin kuvaamaan sanaa 'klooninen' kuin sana ارتعاشي (tärinä). Tästä huolimatta päätimme kuitenkin laittamaan sanan ارتعاشي (tärinä) mukaan käännökseen sulkuihin, koska se osittain myös kuvaa kloonista kohtausta ja on tutumpi ja helpompi sana ymmärtää. Sana رمعي käytetään myös myokloonisen kohtauksen kohdalla. Myoklooninen tulee sanasta myoklonus, joka tarkoittaa lihaksen voimakasta, yksittäistä ja äkillistä lihasnykäystä. Myo tarkoittaa lihasta. Myoklonus → رمعي عضلي. (MayoClinic, Epilepsy Symptoms and Causes [suom. Epilepsian oireet ja syyt). Alla olevassa taulukossa on esimerkkejä arabiankielisten vastineiden yksinkertaistamisesta:

Suomenkielinen termit	MayoClinic:in käyttämä arabiankielinen termi	Meidän ehdottama arabiankielinen termi
<u>Klooninen</u>	الارتعاشي	الرمعي (الارتعاشي)
Toonis- <u>klooninen</u>	التوتري الرمعي	التوتري الرمعي (الارتعاشي)

TAULUKKO 3: Klooninen kohtaus.

Toinen haaste oli erilaisten oireyhtymien tai syndroomien kääntäminen. Syndrooma itsessään on joukko oireita tai ilmiöitä, joiden yhteisvaikutus kuvaa tietynlaista sairautta tai häiriötä (Healthwriterhub.com, what is syndrome? [suom. Mikä on syndrooma?]). Oireyhtymien kääntäminen on hankalaa, sillä oireyhtymällä on yleensä kahta nimitystä. Oireyhtymä voidaan määritellä pitkämittaisella lauseella, jossa luetellaan oireyhtymälle ominaisia piirteitä. Toisessa oireyhtymänimityksessä otetaan käyttöön sen henkilön tai henkilöiden sukunimet, jotka ovat ensimmäistä kertaa kuvailleet sitä. Me koimme, että meidän oli pakko kääntää molempia termivaihtoehtoja, koska pitempi nimitys toimii ikään kuin määritelmänä. Alla on esimerkki oireyhtymänimityksistä:

Suomenkielinen termi	Arabiankielinen termi
Imeväisiässä alkava vaikea myokloninen epilepsia	الصرع الرمعي العضلي الشديد البادئ في عمر الرضاعة
Dravet'n oireyhtymä	متلازمة درافيت

TAULUKKO 4: Dravet'n oireyhtymä.

Oireyhtymää kuvaavassa määritelmässä ei ollut paljon ongelmia kääntämisessä. Sana *myokloninen* tulikin jo meille tutuksi edellisessä esimerkissä. Meidän piti vain muotoilla arabiankielinen vastine johdonmukaiseksi. Haaste tuli Dravet'n nimen translitteroinnissa. Googlaus antoi erilaisia tuloksia Dravet'n nimelle arabiaksi, kuten درافيت, دريفيت ja درافت. Ratkaisimme asian löytämällä *Epilepsiarussi*-nimisen nettisivuston. Sivusto on erään espanjalaisen epilepsiainstituution ylläpitämä. Sivustossa Dravet'n oireyhtymästä oli kirjoitettu sekä arabiaksi että englanniksi. Dravet'n nimi oli käännetty arabiaksi درافيت, joten käytimme sitä vastineeksi. Tässä tapauksessa turvauduttiin vieraannuttavaan käännösstrategiaan.

'Nykiä' verbi tuotti meille paljon haasteita. Verbistä käytettiin eri taivutuksia epilepsiakohtauksia kuvatessa. Luettuammeyleistyneiden epilepsiakohtausten määritelmiä, huomasimme, että 'nykiä' verbin sijasta oli käytetty substantiiveja, kuten 'nykinä', 'nykiminen' ja 'nykäys'. Lähdimme selvittämään näiden eroa. Nykiä verbiä vertailtiin sen arabiankieliseen ja englanninkieliseen vastineeseen. Lopputulos oli se, että arabiaksi ja englanniksi käytettiin kahta eri verbiä, jotka

olivat toistensa synonyymeja ja kuvasivat nykimistä. Alla olevassa taulukossa luotellaan suomenkieliset, englanninkieliset ja arabiankieliset termit:

Suomenkielinen termi	Englanninkielinen termi	Arabiankielinen termi
Nykiminen	Twitching	رجفة
Nykyäys	Jerking	رعشة

TAULUKKO 5: Nykimisen ja nykyäksen ero.

Epilepsia kirjassa (suomeksi), MayoClinic -sivustossa (arabiaksi) ja Epilepsy.com (englanniksi) käytettiin joko nykiminen tai nykyäys. Esimerkiksi kloonisen eli kouristuskohtauksen määritelmän kohdalla suomeksi käytettiin termiä 'nykiminen'. Myokloonisesta eli lihaskouristuskohtauksesta, jossa nykiminen on voimakkaampaa ja nopeampaa, käytettiin termiä 'nykyäys'. Sama kuvio pätee arabian ja englanninkielisiin. MayoClinic -sivustossa kloonisen kohtauksen määritelmässä käytettiin termiä 'رجفة' (nykiminen) ja myokloonisen kohtauksen kohdalla termiä 'رعشة' (nykyäys). Tällöin pääteltiin, että lihaksen nykimisellä ja lihasnykyäyksellä on eroa. Englanninkielessä 'twitching' ja 'jerking' verbejä usein käytettiin yhdistelmänä samassa lauseessa eikä niillä tuntunut olevan valtava ero.

4.5 Sanaston luotettavuus

Sanastotyöhön kuuluu tietyn aiheen termien ja käsitteiden kerääminen, kuten me teimme tässä sanastotyössä. Termit kerättiin opinnäytetyössämme käytetyistä luotettavista lähteistä. Termien keräämisen jälkeen käänsimme niitä arabiaksi vähän pidemmän reitin kautta, koska suomen kielestä arabian kieleen suoraan ei ole vastineita tai riittävästi kattavia sanakirjoja. Välikielemme suomen kielestä arabian kieleen oli englannin kieli ja termien varmistamiseksi etsittiin luotettavista lähteistämme keräämiemme termien määritelmiä sekä lähde- että kohde- ja välikielellä. Meidän mielestämme pelkkä termien vastineiden löytäminen toisella kielellä ei riitä, vaikka käytettiin vahvaa välikieltä. Tämä määritelmien tulkintaprosessi vahvisti meille, että olemme löytäneet oikeita vastineita. Valitsimme meidän

käytettyjä lähteitämme tosi huolellisesti ja kaivoimme niin syvälle kuin mahdollista vastineiden laadun ja luotettavuuden varmistamiseksi.

Meidän työelämäohjaajamme tarkisti käyttämämme lähteiden luotettavuutta. Hän kävi läpi tekemämme sanaston ja määritelmät ja totesi niiden olevan oikeakielisiä ja sisällöllisesti kunnossa.

5 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessin kautta pääsimme tutustumaan hyvin tärkeään ja haastavaan aiheeseen. Tästä on meille paljon hyötyä tulkkeina ja toivoisimme ja uskomekin, että tästä on hyötyä muille tulkeille ja jokaiselle aiheesta kiinnostuneille. Epilepsia kuuluu neuropsykologisiin sairauksiin, jotka ovat monimutkaisia tieteellisesti ja sisältävät paljon harvoin käytettyjä yleiskielisiä termejä. Termien keräämisessä keskityimme alan erikoistermeihin, jotka löytyivät lähdemateriaaleista varsinkin meidän työssämme käytetty kirja nimeltään ”Epilepsia” (Kälviäinen ym. 2016) ja Epilepsialiiton sivulta. Nämä lähteet olivat meille riittäviä, koska tarvitsemme tulkeille sopivaa tietoa, eli emme ole erikoistumassa erikoislääkäreiksi. Sanaston lisäksi opinnäytetyöhön epilepsiasta kootut tiedot ovat huolellisesti kerättyjä, niistä löytyisi tärkeimmät aiheen ydintiedot kattavasti ja samalla tiivistysti.

Me opinnäytetyön tekijät aluksi luulimme, että epilepsiaan liittyy vain kouristuskohtauksia, joissa henkilö kaatuu maahan ja kouristelee. Nyt kuitenkin tiedämme, että epilepsiaan liittyy paljon muutakin kuin kohtauksia. Mitä enemmän syvennyimme aiheeseen, sitä enemmän käsityksemme asiasta muovautui ja tarkentui.

Uskomme, että olemme onnistuneet luomaan selkeän hyvän ja kattavan tulkin sanaston epilepsiasta ja opimme itse paljon uutta. Huomasimme miten keskittyminen yhteen aiheeseen rikastuttaa meidän osaamistamme ja antaa meille parempia valmiuksia olla tulkkaamassa erilaisissa tilanteissa kattavammin, sujuvammin ja ammattimaisemmin. Tämän opinnäytetyön kautta oivalsimme, että tulkillla on syytä aina tutustua uuteen aiheeseen samalla tavalla ja lukea siitä ja kerätä tärkeitä tietoja asiasta ja erikoisalan sanastoa. Yleissivistyksen lisäksi tämä vahvistaa meidän ammattimaisuuttamme ja itseluottamustamme. Sanastotyöstä ja sanastojen tekemisestä saimme myös kokemuksia, joita voimme hyödyntää tulkin ammatissa. Toivoisimme, että tulevat opiskelijat jatkavat samalla tiellä ja hankkivat ammattitulkin osaamista myös sanastotöiden kautta.

LÄHTEET

- Almaany.com. Arabia-englanti nettisanakirja. Saatavilla 26.10.2019
<https://www.almaany.com/en/dict/ar-en/>
- Altibbi.com. Arabiankielinen sivusto. Yleistä tietoa sairauksista. Saatavilla
20.11.2019 <https://www.altibbi.com/>
- Childclinic.net. Arabiankielinen sivusto. Tietoa lasten sairauksista ja hoidosta.
Saatavilla 20.11.2019 <https://childclinic.net/>
- Dravetfoundation.org. Mikä on Dravet'n oireyhtymä. Saatavilla 20.11.2019
<https://www.dravetfoundation.org/what-is-dravet-syndrome/>
- Dravetsyndromenews.com. Englanninkielinen sivusto. Kohtaukset. Klooninen
kohtaus. Saatavilla 20.11.2019 [https://dravetsyndrome-
news.com/clonic-seizures/](https://dravetsyndrome-news.com/clonic-seizures/)
- Epilepsia.fi. Epilepsialiitto. Tietoa. Opasteet ja esitteet. Saatavilla 25.10.2019
https://www.epilepsia.fi/fi_FI/oppaat-ja-esitteet
- Epilepsy.com. Englanninkielinen epilepsiasivusto. Yhdysvaltain epilepsialiitto.
Opi epilepsiasta. Kohtaustyytit. Lyyhistymiskohtaukset. Saatavilla
25.10.2019 [https://www.epilepsy.com/learn/types-seizures/atonic-
seizures](https://www.epilepsy.com/learn/types-seizures/atonic-seizures)
- Epilepsy.com. Englanninkielinen epilepsiasivusto. Yhdysvaltain epilepsialiitto.
Opi epilepsiasta. Kohtaustyytit. Myoklooniset kohtaukset. Saata-
villa 25.10.2019 [https://www.epilepsy.com/learn/types-
seizures/myoclonic-seizures](https://www.epilepsy.com/learn/types-seizures/myoclonic-seizures)
- Epilepsy.com. Englanninkielinen epilepsiasivusto. Yhdysvaltain epilepsialiitto.
Opi epilepsiasta. Kohtaustyytit. Tooniset kohtaukset. Saatavilla
25.10.2019 [https://www.epilepsy.com/learn/types-seizures/tonic-
seizures](https://www.epilepsy.com/learn/types-seizures/tonic-seizures)
- Epilepsy.com. Englanninkielinen epilepsiasivusto. Yhdysvaltain epilepsialiitto.
Kuukautiset. Saatavilla 24.11.2019 [https://www.epi-
lepsy.com/learn/triggers-seizures/menstruation](https://www.epilepsy.com/learn/triggers-seizures/menstruation)
- Eriksson, K. *Rolandinen epilepsia*. PDF-tiedosto. Saatavilla 23.11.2019
[https://www.epilepsia.fi/documents/20181/45820/Rolandinen+epi-
lepsia.pdf/36614240-c2d6-499b-b223-acf01f83f5cb](https://www.epilepsia.fi/documents/20181/45820/Rolandinen+epilepsia.pdf/36614240-c2d6-499b-b223-acf01f83f5cb)

Glosbe.com. Monikielinen nettisanakirja. Saatavilla 26.10.2019

<https://glosbe.com/>

Health.usnews.com. Englanninkielinen sivusto. Parhaiden sairaaloiden sijoituslista. Saatavilla 20.11.2019 <https://health.usnews.com/best-hospitals/rankings>

Healthwriterhub.com. Englanninkielinen sivusto. Mikä on syndrooma? Saatavilla 27.10.2019 <https://www.healthwriterhub.com/disease-disorder-condition-syndrome-whats-the-difference/>

Hopkinsmedicine.org. Englanninkielinen sivusto. Sairaudet. Epilepsia. Kohtaukset ja epilepsia lapsilla. <https://www.hopkinsmedicine.org/health/conditions-and-diseases/epilepsy/seizures-and-epilepsy-in-children>

Hus.fi. Sairaanhoido. Neurokirurgia. Epilepsiakirurgia. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.hus.fi/sairaanhoido/sairaanhoidopalvelut/neurokirurgia/epilepsiakirurgia/Sivut/default.aspx>

Hus.fi. Sairaanhoido. Kuvantaminen. Tietoa tutkimuksista. Tietokonetomografia. Saatavilla 24.11.2019 <https://www.hus.fi/sairaanhoido/kuvantamisen-ja-fysiologia/tietoa-tutkimuksista/Tietokonetomografia/Sivut/default.aspx>

Hus.fi. Sairaanhoido. Lasten sairaanhoido. Lastenneurologia. Lastenepilepsia. Lasten epilepsia toimintakertomus 2016. PDF-tiedosto. Saatavilla 20.11.2019 <https://www.hus.fi/sairaanhoido/lasten-sairaanhoido/lastenneurologia/lastenepilepsia/Documents/Lasten%20epilepsia%20toimintakertomus%202016.pdf>

Hytönen, N. & Rissanen, T (toim.) (2006). *Käden käännteessä*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Kälviäinen, R. & Järvisuut-Hulkkonen, M. & Keränen, T. & Rantala, H. (toim.) (2016). *Epilepsia*. Helsinki: Epilepsialiitto.

Kälviäinen, R. (2010). *Aikuinen ja epilepsia*. PDF-tiedosto. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.epilepsia.fi/documents/20181/45820/Aikui-nen-ja-epilepsia+2010.pdf/e1a23f4d-59d1-4f09-b03b-57aade-bead16>

Käypähoito.fi. Epilepsia (aikuiset). Tietoa epilepsiasta. Saatavilla 20.11.2019 <https://www.kaypahoito.fi/hoi50072>

Käypähoito.fi. Epileptinen kohtaus. Status epilepticus. Saatavilla 20.11.2019

<https://www.kaypahoito.fi/hoi50030>

Liukkonen, E. *Lennox-Gastaut'n oireyhtymä*. PDF-tiedosto. Saatavilla

23.11.2019 <https://www.epilepsia.fi/documents/20181/45820/Lennox-Gastautn+oireyhtym%C3%A4.pdf/9a6218eb-e0da-4326-b707-30f60a798498>

Mawdoo3.com. Arabiankielinen sivusto. Tietoa kaikesta elämään liittyvistä asioista. Saatavilla 20.11.2019 https://mawdoo3.com/About_Us

MayoClinic.org. Englanti-arabia epilepsiasivusto. Diagnoosi ja hoito. Saatavilla 25.10.2019 <https://www.mayoclinic.org/ar/diseases-conditions/epilepsy/diagnosis-treatment/drc-20350098>

MayoClinic.org. Englanti-arabia epilepsiasivusto. Epilepsia. Oireet ja syyt. Saatavilla 25.10.2019 <https://www.mayoclinic.org/ar/diseases-conditions/epilepsy/symptoms-causes/syc-20350093>

MayoClinic.org. Englanti-arabia epilepsiasivusto. Sairaudet. Ohimolohkoepilepsia. Diagnoosi ja hoito. Saatavilla 25.10.2019 <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/temporal-lobe-seizure/diagnosis-treatment/drc-20378220>

Metsähonkala, L. *Poissaoloepilepsiat*. PDF-tiedosto. Saatavilla 23.11.2019

<https://www.epilepsia.fi/documents/20181/45820/Poissaoloepilepsiat.pdf/18b8ce46-b7cf-4c74-a3dc-c71e945db84a>

Sanastokeskus TSK. TEPA-termipankki. Käsite. Saatavilla 25.10.2019

<http://www.tsk.fi/tepa/fi/haku/k%C3%A4site>

Stuk.fi. Säteilyturvakeskus STUK. Säteily terveydenhuollossa. Magneettitutkimus. Saatavilla 24.11.2019

<https://www.stuk.fi/aiheet/sateily-terveydenhuollossa/magneettitutkimus>

Suonuuti, H. (2006). *Sanastotyön opas*. Helsinki: Sanastokeskus TSK ry.

Tays.fi. Tampereen yliopistollinen sairaala. Palvelut. Neuroalat. Syväaivosimulaattori (DBS). Saatavilla 24.11.2019 https://www.tays.fi/fi-FI/Palvelut/Neuroalat/Neurokirurgia/Syvaavostimulaatio_DBS

Terveyskirjasto.fi. Epilepsia lapsella. Epilepsian syyt, oireet ja hoito. Saatavilla

20.11.2019 https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00121

- Terveyskirjasto.fi. Sairaudet. Epilepsia. Tietoa epilepsiasta. Miten epilepsia todetaan. Saatavilla 20.11.2019 <https://www.terveyskyla.fi/aivotalo/sairaudet/epilepsia/tietoa-epilepsiasta/miten-epilepsia-todetaan>
- Terveyskylä. Aivotalo. Sairaudet. Epilepsia. Epilepsia-kohtauksen ensiapu. Tajuttomuuskouristuskohtauksen ensiapu. Saatavilla 24.11.2019 <https://www.terveyskyla.fi/aivotalo/sairaudet/epilepsia/epilepsia-kohtauksen-ensiapu/tajuttomuus-kouristuskohtauksen-ensiapu>
- Terveyskylä. Epilepsianhoito. Lääkehoito. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.terveyskyla.fi/aivotalo/sairaudet/epilepsia/epilepsian-hoito/l%C3%A4%C3%A4kehoito>
- Terveyskylä.fi. Aivotalo. Sairaudet. Epilepsia. Epilepsia ja arki. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.terveyskyla.fi/aivotalo/sairaudet/epilepsia/epilepsia-ja-arki>
- Terveyskylä.fi. Aivotalo. Sairaudet. Tietoa epilepsiasta. Epilepsian syyt. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.terveyskyla.fi/aivotalo/sairaudet/epilepsia/tietoa-epilepsiasta/epilepsian-syyt>
- Tieteentermipankki.fi. Kirjallisuuden tutkimus. Jargon. Saatavilla 20.11.2019 <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:jargon>
- Tommola, L (2016). *Psykoterapian termistöä ranska–suomi: kaksikielinen deskriptiivinen sanastotyö* (Pro gradu-tutkielma, Turun yliopisto, kieli- ja käännöstieteiden laitos). Saatavilla 20.11.2019 <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/125086/gradu2016Tommola.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

LIITE 1: EPILEPSIAN TERMILISTA

Sanastossa numero määritelmän jälkeen ilmoittaa, mistä lähteestä määritelmä on. Sanaston lähteet löytyvät opinnäytetyön liitteistä 2 ja 3.

Suomenkieliset termit	Arabiankieliset vastineet
Aivojen välittäjäaine <i>Hermosolujen tuottama kemikaalinen aine, joka auttaa välittämään signaaleja hermosolujen eli neuronien välillä¹</i>	ناقل عصبي
Aivokurkiaisien halkaisuleikkaus <i>Leikkaus, jolla katkaistaan molempien aivopuoliskojen yhteyttä toisiinsa poistamalla aivokurkiaisien⁴</i>	إستئصال الجسم الثفني في الدماغ
Aivopuoliskon poistoleikkaus <i>Leikkaus, jolla poistetaan toisen aivopuoliskon kohtauksettomuuden saavuttamiseksi⁵</i>	إستئصال نصف كرة الدماغ
Aivosähkökäyrä (EEG) <i>Epilepsian diagnostiikassa käytetty tutkimus, jolla seurataan aivosähkötoimintaa mahdollisten epileptisten kohtausten toteamiseksi²</i>	التخطيط الكهربائي للدماغ
Aksoni <i>Hermosolun osa, joka johtaa impulssin eteenpäin toiseen hermosoluun⁶</i>	محور عصبي
Antikolinergit <i>Aine, estää asetyylikoliini-välittäjäaineen tuotantoa aivoissa⁷</i>	مضادات الكولين
Automatismi (lääketiede)	سلوك تلقائي (طب)

<i>Automaattinen liike tai toiminta, jolla ei ole varsinaista tarkoitusta⁸</i>	
Diatsepaami (lääkeaine) <i>Lihasten rentoutumiseen ja kouristusten estoon tarkoitettu lääkeaine⁷</i>	ديازيبام
EEG:n ambulatorinen pitkäaikaisrekisteröinti <i>Polikliininen eli liikkuva EEG, jolla seurataan potilaan aivosähkötoimintaa 1-2 vuorokauden aikana⁹</i>	التخطيط الكهربائي الدماغى المتنقل
Elektrodi <i>Johdin, jonka kautta sähkösignaalit pääsevät kulkemaan²</i>	قطب كهربائي
Epidemiologia <i>Lääketieteenala, joka tutkii tautien esiintyvyyttä suhteessa niiden vaaratekijöihin⁷</i>	علم الأوبئة
Epilepsia	الصرع
Epilepsia partialis continua <i>Pitkittynyt paikallisalkuinen kohtaus, joka aiheuttaa etenekin kasvojen tai raajojen lihassupistuksia²</i>	حالة صرعية بؤرية مستمرة
Kuumekouristus <i>Epilepsiaa muistuttava ei-epileptinen tajuttomuuskouristuskohtaus, jonka lapsi saa korkean kuumeen yhteydessä⁸</i>	النوبات الحموية (التشنجات الناجمة عن الحمى)
Epilepsiaan liittyvä äkillinen ja odottamaton kuolema (eng. SU-DEP)	الوفاة المفاجئة غير المتوقعة أثناء الصرع

<i>Tuntemattomista syistä johtuva äkillinen kuolema, joka tapahtuu epileptisen kohtauksen aikana¹</i>	
Epilepsialeikkaus <i>Neurokirurginen leikkaus, jossa epileptogeeninen alue poistetaan kohtauksettomuuden saavuttamiseksi⁴</i>	جراحة الصرع
Epilepsialiitto <i>Epilepsiaa sairastavien ja heidän lähipiirinsä asioita ja etuja ajava taho⁵</i>	إتحاد الصرع
Epilepsiaoireyhtymä <i>Epilepsiaoireyhtymä on joukko oireita, jotka määräytyvät kohtausten alkamisiin, kohtauskuvauksen, kohtaus-tyyppien ja syiden perusteella. Se esiintyy kaikilla sitä sairastavilla epilepsiapotilailla samanlaisena alkamis-tyistä huolimatta⁸</i>	متلازمة الصرع
Epilepsiapesäke (fokus) <i>Aivojen alue, josta epileptinen kohtaus saa alkunsa⁴</i>	بؤرة الصرع
Epileptiforminen kohtaus <i>Epilepsian kaltainen kohtaus, jonka EEG-lukema voi viitata epilepsiaan tai muuhun sairauteen²</i>	صرع شكل (نوبة مشابهة للصرع)
Epileptinen aura <i>Ennakkotuntemus, jota epilepsiaa sairastava saa joko yksinään, ennen paikallisalkuisen tai tajuttomuuskouristuskoh- tauksen alkua²</i>	أورة الصرع
Epileptogeeninen alue	المنطقة المولدة للصرع

<i>Aivojen alue, jossa epileptistä kohtausta aiheuttava aivosähkötoiminnan häiriö vallitsee⁴</i>	
Epileptogeneesi <i>Epilepsian kehittymiseen johtava prosessi²</i>	تكون الصرع
Epiliptinen kohtaus <i>Aivosähkötoiminnan äkillisen purkauksen seurauksena syntyvä kohtaus, joka voi olla paikallisalkuinen tai yleistynyt²</i>	نوبة صرع
Etiologia <i>Lääketieteen haara, joka tutkii sairauksien syitä⁷</i>	علم أسباب الأمراض
Gamma-aminovoihappo (GABA) <i>Aivojen yleisin hermosolujen aktivaatiota estävä välittäjäaine¹⁰</i>	حمض الجاما أمينوبيوتيريك (جابا)
Hermoston välittäjäaine <i>Hermosolun erittämä aine, joka vaikuttaa toisen hermosolun toimintaan⁷</i>	أحادي الأمين
Iktaalinen <i>Kohtauksen aikana vallitseva tila. Kohtauksen aikana tapahtuva muutos EEG käyrässä on esimerkki iktaalisesta tilasta¹</i>	نشبي
Dravet'n oireyhtymä <i>Imeväisiässä alkava vaikea myokloninen epilepsia⁸</i>	متلازمة درافيت
Immunologia <i>Tieteenhaara, joka tutkii ihmisen puolustusjärjestelmää⁷</i>	علم المناعة

<p>Westin oireyhtymä</p> <p><i>Tunnetaan myös nimellä infantti-lispasmioireyhtymä, on 2-12 iässä alkava epilepsia, jonka pääoireet ovat infanttiispasmeja (hetkellisiä koko vartalon nykäyksiä tai jäykistyksiä)⁸</i></p>	متلازمة وست
<p>Klooninen kohtaus</p> <p><i>Lyhytkestoinen yleistynyt epileptinen kohtaus, jossa esiintyy rytmiset ja toistuvat lihasten nykivät kouristukset kasvoissa ja raajoissa⁸</i></p>	نوبة الصرع الرمعية (الارتعاشية)
<p>Kohtauskynnys</p> <p><i>Kynnys, jolla kuvaillaan jokaisen ihmisen yksilöllistä alttiutta epileptisille kohtauksille¹</i></p>	عتبة النوبة
<p>Kohtauskuvaus</p> <p><i>Epilepsiaa sairastavan potilaan tai silminnäkijän kuvaus kohtauksen aiheuttamista oireista⁵</i></p>	وصف النوبة
<p>Kohtaustyyppi</p> <p><i>Kohtaustyyppit määrytyvät sen mukaan, millä aivojen alueella aivosähkötoiminnan häiriö vaikuttaa. Ne jaetaan paikallislakuisiin ja yleistyneisiin kohtauksiin⁵</i></p>	نوع النوبة
<p>Komorbiditeetti (monihäiriöisyys)</p> <p><i>Kahden tai useamman sairauden esiintyminen samanaikaisesti⁷</i></p>	الإعتلال المشترك
<p>Kouristuksen estolääke</p> <p><i>Lääke, jolla pyritään kouristusten vähentämiseksi tai lopettamiseksi⁵</i></p>	دواء مضاد للتشنج

<p>Rolandinen epilepsia</p> <p><i>Lapsuusiän hyvälaatuinen paikallisaikuinen epilepsia, jonka aiheuttamat kohtaukset yleensä harvenevat 16 iän jälkeen⁸</i></p>	<p>صرع الأطفال الحميد (الصرع الرولاندي)</p>
<p>Lasten uni-EEG</p> <p><i>EEG tutkimus, jossa seurataan lapsen aivosähkötoimintaa valveen tai unen aikana ja kestää tunnista kahteen¹¹</i></p>	<p>التخطيط الكهربائي الدماغى للأطفال خلال النوم</p>
<p>Lennox-Gastaut´n oireyhtymä</p> <p><i>Epilepsiaoireyhtymä, jossa 3-5 vuotiailla lapsilla esiintyy useita erilaisia kohtaustyyppijä, tyypillinen aivosähkökäyrä ja kehityksen hidastuma⁸</i></p>	<p>متلازمة لينوكس غاستو</p>
<p>Lihaksen jäykistyminen</p> <p><i>Liiallinen tai pitkäaikainen lihaksen supistuminen aiheuttaa jäykistymistä¹²</i></p>	<p>تيبس العضلة</p>
<p>Lihaksen nykiminen</p> <p><i>Toistuvaa, epätarkoituksenmukaista ja tahdotonta pienten lihasten supistumista⁷</i></p>	<p>رجفة العضلة</p>
<p>Lihaskänteyden menetys</p> <p><i>Lihaskänteiden vähentyminen tai pettäminen, joka vähitellen alkaa heikosta lihastunteesta ja muuttuu kokonaan lihastunteen menettämiseksi¹⁷</i></p>	<p>فقدان التحكم العضلي</p>
<p>Lihaskouristus</p> <p><i>Lihasspasmii, joka johtuu lihaksen tai lihasten voimakkaasta muutaman sekunnin tai minuutin kestävästä supistuksesta⁷</i></p>	<p>تشنج العضلة</p>
<p>Lihaskäntä</p>	<p>رعشة العضلة</p>

<i>Hetkellistä, voimakasta ja epätarkoituksenmukaista lihaksen supistelua⁵</i>	
Lihassetto <i>Lihastoimattomuus tai lihasjänteiden puuttuminen. Yksi atoonisen eli lyhyhistymiskohtauksen oireista¹⁸</i>	رخوة العضلة
Lyhyhistymiskohtaus <i>Yleistynyt epileptinen kohtaus, jossa tapahtuu lihasjänteiden äkillinen menetys, mikä voi johtaa potilaan lyhyhistymiseen maahan⁸</i>	نوبة الصرع الإرتخائية
Magneettikuvaus (MRI) <i>Tutkimus, jolla kuvataan ja luodaan tarkka kuva aivoista magneettien ja radioaaltojen avulla³</i>	فحص الرنين المغناطيسي
Magnetoencefalografia (MEG) <i>Tutkimus, jolla mitataan aivokuoren toiminnan seurauksena syntyviä magneettikenttiä päänulkopuolelta epilepsiapotilaiden paikantamiseksi¹¹</i>	تخطيط الدماغ المغناطيسي
Menstruaalinen epilepsia <i>Epilepsiamuoto, joka esiintyy naisella kuukautisten aikana tai ennen niiden alkamista⁵</i>	صرع حيضي
Monimuotoinen paikallisalkuinen kohtaus (tajunnanhämmärtymiskohtaus) <i>Paikallisalkuinen epileptinen kohtaus, jonka tyypillisimmät oireet ovat tajunnan hämmärtymistä, toistuvia liikkeitä, maiskuttelua ja nieleskelyä⁸</i>	نوبة الصرع البؤرية مع فقدان الوعي

<p>Myokloninen kohtaus</p> <p><i>Lyhytkestoinen yleistynyt epileptinen kohtaus, jossa esiintyy äkillisiä, lyhyitä ja voimakkuudeltaan vaihtelevia kasvojen, raajojen tai koko vartalon lihasnykäyksiä⁸</i></p>	نوبة الصرع الرمعية العضلية
Neurofysiologia	فيسيولوجية الجهاز العصبي
Neurologinen oireyhtymä	متلازمة عصبية
<p>Neuroni</p> <p><i>Eli hermosolu. Neuroni koostuu tumasta, tumaa ympäröivästä solulimasta, aksonista (viejähaarake) ja dendriitista (tuojahaarake)⁶</i></p>	الخلية العصبية
Neuroradiologia	علم الأشعة العصبية
Nuoruusiän poissaoloepilepsia	صرع غياب الوعي للمراهقين
<p>Ohimolohkoepilepsia</p> <p><i>Aikuisten yleisin paikallisalkuinen epilepsiaoireyhtymä, joka alkaa auralla (ennakkotuntemuksella) ja jatkuu poissaolokohtauksena aiheuttaen pelon, deja-vu ja euforian tunteita¹¹</i></p>	صرع الفص الصدغي
<p>Ohtaharan oireyhtymä</p> <p><i>Vaikea epilepsiaoireyhtymä, joka alkaa ensimmäisten kolmen kuukauden aikana aiheuttaen jopa satoja tooniskloonisia kohtauksia päivässä ja voi johtaa kuolemaan¹³</i></p>	متلازمة اوتاھارا
<p>Paikallisalkuiset kohtaukset</p> <p><i>Toiseen aivopuoliskoon rajoittunut aivosähkötoiminnan häiriö aiheuttaa</i></p>	نوبات الصرع البؤرية

<i>paikallisalkuisia epileptisiä kohtauksia</i> ⁵	
Piikki-hidasaallot	موجات بطيئة حادة
Poissaolokohtaus <i>Muutaman sekunnin kestävä yleistynyt epileptinen kohtaus, jonka oireisiin kuuluu tajunnan alenema, poissaolo ja mahdollisesti silmien kääntyminen ylöspäin</i> ⁸	نوبة صرع مصحوبة بغيبوبة
Positroniemissiotomografia (PET-kuvaus) <i>Kuvausmenetelmä, jossa potilaalle annetaan suonen kautta hieman radioaktiivista varjoainetta näkemään aivojen aktiivisia alueita ja paikantamaan poikkeavuuksia</i> ³	التصوير المقطعي بالإصدار البوزيتروني
Postikaalinen väsymys <i>Epileptisen kohtauksen jälkeistä väsymystä kutsutaan postikaaliseksi väsymykseksi</i> ⁵	إجهاد ما بعد النوبة
Rasmussenin oireyhtymä <i>Aivotulehdus, jonka syynä ei ole virus tai bakteeri, vaan tuntematon immunologinen syy. Tulehdus aiheuttaa toisen aivopuoliskon hidastumisen ja vaurioitumisen</i> ¹⁴	متلازمة راسموسين
Resektio (poisto) Toimenpide, jolla poistetaan tai pienennetään jokin elimistön osa ¹⁹	إستئصال جزئي
Spektroskopiatutkimus	تنظير الطيف

Menetelmä, jolla tutkitaan tarkasteltavien aineiden kemiallista koostumusta ²⁰	
Status epilepticus Yli viisi minuuttia kestävä pitkittynyt epileptinen kohtaus, joka saattaa vaatia lääkehoitoa tai ensiapua ja voi johtaa kuolemaan ²	حالة صرعية
Stupor eli sulkutila Tila, jossa henkilö reagoi vain fyysisiin ärsykkeisiin, esimerkiksi kipuun ¹²	ذُھولٌ
Sturge-Weberin oireyhtymä Synnynnäinen sairaus, joka johtuu pienten verisuonten kehityksen häiriöstä kasvojen iholla, aivoissa ja silmässä ¹⁵	متلازمة ستيرج ويبر
Synapsi Hermojen välinen liitoskohta, jonka kautta impulssit siirtyvät ⁶	التشابك العصبي
Syväaivosimulaatio (DBS) Aivojen ihonalainen hoitomuoto, jonka tarkoituksena on lievittää vapinaa, motorisia ja tahattomia liikkeitä tehokkaammin kuin lääke- tai leikkaushoito ¹¹	التحفيز العميق للدماغ
Tajunnan menetys Aineenvaihdunnallinen tai verenkiertohäiriöstä johtuva häiriökohtaus, jossa ihminen menettää tajunnan ja lihasvelttouden ja kestää muutaman sekunnin ²¹	فقدان الوعي

<p>Tietokonekerroskuvaus (CT-kuvaus)</p> <p><i>Tutkimus, jossa aivoista otetaan poikileikekuvia muutaman minuutin sarjoissa ja lopuksi yhdistetään niitä kolmiulottuisiksi kuvamalleiksi¹¹</i></p>	<p>الفحص بالتصوير الطبقي المحسوب</p>
<p>Toddin halvaus</p> <p><i>Rolandisen epilepsian mahdollinen jälkitila, jossa tapahtuu kehon toisen puolen raajojen toiminnanheikkoutta tai halvaantumista¹⁵</i></p>	<p>شلل تود</p>
<p>Tooninen kohtaus</p> <p><i>Yleistynyt epileptinen kohtaus, jossa lihasjänteisyys ja lihaksen jäykistys lisääntyvät ja siihen liittyy kaatumisriski⁸</i></p>	<p>نوبة صرع توترية</p>
<p>Toonis-klooninen eli tajuttomuuskouristuskohtaus</p> <p><i>Yleisin ja tunnetuin epileptinen (yleistynyt) kohtaus, joka koostuu 20 sekunnin jäykistysvaiheesta ja 1-2 minuutin kestävästä kouristusvaiheesta⁸</i></p>	<p>نوبة الصرع التوتيرية الرمعية (الإرتعاشية)</p>
<p>Tuberoosiskleroosi</p> <p><i>Monimuotoinen oireyhtymä, johon voi liittyä epilepsia, hyvälaatuisia kasvaimia ja kehityksen viivettä¹⁶</i></p>	<p>التصلب الحدبي</p>
<p>Unverricht-Lundborgin tauti (ULD-EPM1)</p> <p><i>Progressiiviset myokloniset epilepsiat ovat ryhmä sairauksia, joiden yhteisiä</i></p>	<p>داء أونفيرخت لوندبورك</p>

<i>piirteitä ovat lihasnykäykset, epileptiset kohtaukset ja etenevät neurologiset oireet⁸</i>	
Vagushermosimulaattorihoito <i>Epileptisiä kohtauksia vähentävä hoito. Leikkauksen aikana potilaan rintakehän alle istutetaan vagushermosimulaattorin, joka lähettää sähkösignaaleja aivoihin³</i>	تحفيز العصب المبهم
Valoherkkä epilepsia <i>Epilepsiamuoto, jossa vilkkuvat valot ja värien kontrastit laukaisevat epilepsiaa sairastavalla epileptisiä kohtauksia¹</i>	صرع حساس للضوء
Video-EEG <i>Tutkimus, jonka aikana seurataan potilaan aivosähkökäyrää ja videokuva selvittämään, onko kyseessä epileptisiä kohtauksia ja minkälaisesta epilepsiasta on kyse¹¹</i>	التخطيط الكهربائي للدماغ المصور
Yksifotoniemissiotomografia (SPECT-kuvaus) <i>PET-tutkimusta muistuttava tutkimus, jossa liikkuva kamera tuottaa kolmiulotteisia kuvia tietystä kehonosasta¹¹</i>	تصوير مقطعي محوسب بالفوتونات المفردة
Yksinkertainen paikallisalkuinen kohtaus (ei tajunnanhäiriötä) <i>Paikallisalkuinen epileptinen kohtaus, jonka oireisiin kuuluvat yksinkertaiset motoriset, autonomiset, psyykkiset ja aistioireet⁸</i>	نوبة الصرع البؤرية دون فقدان الوعي
Yleistyneet kohtaukset	نوبات الصرع المعممة

<i>Yleistyneessä kohtauksessa aivosähkötoiminta häiriintyy molemmissa aivopuoliskoissa samanaikaisesti⁸</i>	
--	--

LIITE 2: TERMIEN JA VASTINEIDEN LÄHTEET

Almaany.com. Arabia-englanti nettisanakirja. Saatavilla 26.10.2019

<https://www.almaany.com/en/dict/ar-en/>

Epilepsirussi.com. Englanninkielinen epilepsiasivusto. Dravet'n syndrooma.

Saatavilla 23.11.2019 <https://www.epilepsiarussi.com/en/raras/sin-drome-de-dravet>

Epilepsy.com. Englanninkielinen epilepsian termilista. Saatavilla 28.10.2019

<https://www.epilepsy.com/living-epilepsy/toolbox/glossary>

Epilepsy.com. Englanninkielinen epilepsiasivusto. Opi epilepsiasta. Saatavilla

25.10.2019 <https://www.epilepsy.com/learn/types-seizures/tonic-clonic-seizures>

Ervetesi.com. Vapaa terveysneuvonantaja. Epilepsia. Valoherkkäepilepsia.

Saatavilla 23.11.2019 <http://www.ervetesi.com/49/7636.html>

Glosbe.com. Monikielinen nettisanakirja. Saatavilla 26.10.2019

<https://glosbe.com/>

Kälviäinen, R. & Järvisoutu-Hulkkonen, M. & Keränen, T. & Rantala, H. (toim.) (2016). *Epilepsia*. Helsinki: Epilepsialiitto.

Lääkärinkirja.info. Tauti. Toddin halvaus. Saatavilla 23.11.2019 <http://laakarinkirja.info/tauti/toddin-halvaus.html>

MayoClinic.org. Englanti-arabia epilepsiasivusto. Epilepsia. Oireet ja syyt. Saa-

tavilla 25.10.2019 <https://www.mayoclinic.org/ar/diseases-conditions/epilepsy/symptoms-causes/syc-20350093>

Norio-keskus.fi. Tietoa. Diagnoosi. Sturge-weberin-oireyhtymä. Saatavilla

23.11.2019 <https://www.norio-keskus.fi/tietoa/diagnoosikohtaista-tietoa/sturge-weberin-oireyhtyma.html>

LIITE 3: MÄÄRITELMIEN LÄHTEET

- 1 Epilepsysociety.org. Englanninkielinen epilepsiasivusto. Sanasto. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.epilepsysociety.org.uk/glossary-n#.XdEDA9UzbIU>
- 2 Epilepsy.com. Englanninkielinen epilepsiasivusto. Sanasto. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.epilepsy.com/living-epilepsy/toolbox/glossary>
- 3 Mayoclinic.org. Englanninkielinen epilepsiasivusto. Tietoa epilepsiasta. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/epilepsy/symptoms-causes/syc-20350093>
- 4 Webmd.com. Englanninkielinen epilepsiasivusto. Sanasto. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.webmd.com/epilepsy/glossary-terms-epilepsy#2>
- 5 Itse laadittu määritelmä
- 6 Solunetti.fi. Tietoa biologiasta. Saatavilla 23.11.2019 <http://www.solunetti.fi/fi/>
- 7 Terveyskirjasto.fi. Tietoa terveydestä ja sairauksista. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti>
- 8 Kälviäinen, R. & Järviseu-Hulkkonen, M. & Keränen, T. & Rantala, H. (toim.) (2016). *Epilepsia*. Helsinki: Epilepsialiitto.
- 9 Huslab.fi. Tutkimusohjekirja. Saatavilla 23.11.2019 <https://huslab.fi/ohjekirja/4908.html>
- 10 Terveyskirjasto.fi. Terveysportti. Gamma-aminovoihappo (GABA). Saatavilla 23.11.2019 https://www.terveyskirjasto.fi/terveysportti/uutis-sorvi_uusi.lue_abstrakti2?iid=18595&iprint=3
- 11 Hus.fi. Sairaanhoido. Kuvantaminen. Tietoa erilaisista tutkimuksista. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.hus.fi/sairaanhoido/kuvantaminen-ja-fysiologia/tietoa-tutkimuksista/aivosahkokayra-EEG/Sivut/default.aspx>
- 12 Healthline.com. Englanninkielinen sivusto. Lihaksen jäykistyminen. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.healthline.com/health/muscle-rigidity#causes>

- 13 Harvinaiset.fi. Diagnoosi. Ohtaharan oireyhtymä. Saatavilla 23.11.2019
<https://harvinaiset.fi/diagnoosi/ohtaharan-oireyhtyma/>
- 14 Terveyskylä.fi. Tautiryhmät. Epilepsiat. Sairaudet. Saatavilla 23.11.2019
<https://www.terveyskyla.fi/harvinaissairaudet/tietoa/tauti-ryhm%C3%A4t/epilepsiat/sairaudet>
- 15 Epilepsia.fi. Epilepsialiitto. Tietoa. Oppaat ja esitteet. Saatavilla 23.11.2019
<https://www.epilepsia.fi/oppaat-ja-esitteet>
- 16 Terveyskylä.fi. Harvinaissairaudet. Vertaistuki. Vauvalla todettiin tuberoosiskleroosi. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.terveyskyla.fi/harvinaissairaudet/tukea/vertaistuki/kokemustarinoita/vauvalla-todettiin-tuberoosiskleroosi>
- 17 Terveyskirjasto.fi. Narkolepsia. Saatavilla 24.11.2019 https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00399
- 18 Terve.fi. Sanastot. Atonia. Lihasvelttous. Saatavilla 24.11.2019
<https://www.terve.fi/sanastot/atonia>
- 19 Terveyskirjasto.fi. Lääketieteellinen sanasto. Resektio. Saatavilla 24.11.2019
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=ltt02909
- 20 Uef.fi. Itä-Suomen yliopisto. Laiteinfrastrukturi. Spektroskopia. Saatavilla 24.11.2019 <https://www.uef.fi/fi/web/siblabs/spektroskopia>
- 21 Ebm-guidelines.com. Duodecim. Tajuttomuuskohtaus. Saatavilla 24.11.2019
https://www.ebm-guidelines.com/dtk/syd/avaa?p_artikkeli=syd00095